

1936-1937

LETO VIII.

NAŠ^v 5 ROD

RAČUNSKA COPERNIJA

Tonček je imeniten računar. Vzel je 4 listke, jih načrtal, vpisal v razpredelke številke — vse tako, kot je razvidno iz naših štirih slik:

1. listek:

1	3	5	7	9	11	13	15
---	---	---	---	---	----	----	----

2. listek:

2	3	6	7	10	11	14	15
---	---	---	---	----	----	----	----

3. listek:

4	5	6	7	12	13	14	15
---	---	---	---	----	----	----	----

4. listek:

8	9	10	11	12	13	14	14
---	---	----	----	----	----	----	----

Nato je prosil strica Tomaža, naj si izbere eno številko, ki je napisana na enem od štirih listkov ter si jo zapomni, toda številke ne sme povedati.

Stric Tomaž je bil praznovoveren, zato si je na tihem izbral število 13.

Nato vpraša Tonček strica, naj pove, na katerih listkih je ta številka. Stric povc, da na 1., 3. in 4. listku. Tonček vzame te listke, sešteje na tihem števila, ki so na teh listkih napisana povsod v prvem razpredelku, to je $1 + 4 + 8$, malo pocopra in pove zmagoslavno, da je tisto tajno stričevo število 13. Stric Tomaž je od začudenja skoro padel pod mizo.

Ciciban! poskusite to copernijo. Ko pridete v višje srednje šole, se vam bo ta uganka pojasnila tudi z računske strani.

Paulin.

REŠITEV KRIŽANKE »NOVO LETO«

V o d o r a v n o : 1. mana, 3. aga, 5. oba, 7. as, 9. rod, 11. žid, 13. in, 14. in, 15. av, 16. ona, 19. šiv, 20. oba, 21. don, 22. sen, 23. ar, 24. žaba, 25. svit, 26. li.

N a v p i č n o : 1. Metlika, 2. Naš rod, 4. Goriška, 6. božični, 8. Slovani, 10. oni, 12. in, 15. Abel, 17. nož, 18. Ana, 20. os.

Nagrade bodo dobili:

1. Bešter Alojzij, učenec 3. razreda v Besnici pri Kranju.
2. Vida Konda, učenka 4. razreda, Brusnice pri Novem mestu.
3. Beraus Anton, učenec 3. razreda, Jesenice, Jadranska cesta 1.
4. Samec Dušan, učenec 1. raz. viš. nar. šole, Gornja Radgona.
5. Mravljak Mira, učenka 6. razreda v Vuzenici.
6. Lukanc Marija, učenka osn. šole, Komenda pri Kamniku.

Za izžrebane rešilce križanke na 3. strani se razpisujejo nove nagrade.

»Naš rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 2'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Franja Završanova.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

KRIŽANKA

Sušnik Franc

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16									
		17			18			19	20				21											
22	23		24	25							26		27		28									
29		30		31				32		33					35									
		36	37		38			39		40	41	42		43		44								
		45		46				48		49		50	51			52								
53		54						55		56		57			58		59							
60	61				62	63						64			65	66	67	68						
69				70						71						72		73		74		75		
			76			77		78	79		80	81		82	83					84		85		
			86			87		88	89		90	91		92							93		94	
			94							95		96		97		98	99							
100		101				102							103								104			105
106	107			108		109	110				111	112	113		114								115	
116				117		118					119			120			121						122	

Vodoravno: 1. stara mera za dolžino, 5. gibanje zraka, 9. domača žival, 13. glodalec, 17. žensko ime, 18. egipčanski bog, 20. vrtna hišica, 21. veznik, 22. grška črka, 24. trboveljski športni klub, 26. poljsko orodje, 28. ruska reka, 29. glavni števnik, 31. milost (tur.) ali vzkliz v sevdalinskih pesmih, 32. moško ime, 34. svetopisemska oseba, 35. žensko ime, 36. kazalni zaimek, 38. veznik, 39. nota, 41. veznik, 43. veznik, 44. pesniško delo, 45. del telesa, 48. nota, 49. ptica, 50. izraz pri kartah, 52. plin, 54. svojilni zaimek, 55. vstavi »Ipa«, 57. osebni zaimek, 58. glavni števnik, 60. reka v Jugoslaviji, 62. umetnik, 64. denar, 67. vodna žival, 69. vstavi »Nin«, 70. muslimansko sv. pismo, 72. svetopis. oseba, 74. predlog, 75. vstavi »Ač«, 76. rabiš pri hlačah, 79. industrij. rastlina, 83. kdor ne more govoriti, 85. egipčansko božanstvo, 86. reka v zasadenem ozemlju, 87. moško ime, 89. predplačilo, 90. vstavi »ilo«, 92. svetopisemska oseba, 94. pokrivalo, 95. predmet, s katerega skoči pozitivna elektrika na drug predmet, 97. domovina Odiseja ali členovit otok v Jonskem morju, 99. mesto v Grčiji in izvozna luka, 101. mednarodni klub književnikov, 102. gora na Češkem, 103. zakrament, 104. prevozno sredstvo, 106. osebni zaimek, 108. krvoločna zver, 110. osebni zaimek, 111. žival, ki razjeda obleko, 113. vstavi »Rer«, 114. dela čebela, 115. predlog, 116. mlečni izdelek, 117. veznik, 118. vstavi »Aka«, 119. časovno razdobje, 120. del družine, 121. vstavi »ic«, 122. del parnega stroja.

Navpično: 1. Rudarsko mesto v Srbiji, 2. svojilni zaimek, 3. grška črka, 4. tibetanski duhovnik, 5. zli duh, 6. del molitve, 7. rastlina ki raste na vrtu, 8. vstavi »Au«, 9. slovanska pijača, 10. začimba, 11. pesniško delo, 12. polotok blizu Dubrovnika, 13. znamka čevljev, 14. vstavi »oka«, 15. oblika pomožnega glagola, 16. surov, 19. ima vsak človek, 23. osebni zaimek, 25. prijatelj (francosko), 27. predplačilo, 28. predlog, 30. kozaški poveljnik, 32. kazalni zaimek, 33. osebni zaimek, 35. mesto v Bački, 37. Rimski bog ljubezni, 39. riba, 40. nočna ptica, 42. gora v zasadenem ozemlju, 44. sestavina zraka, 46. medmet, 48. morska žival, 51. reka v Jugoslaviji, 52. pesniško delo, 53. naš denar, 56. ploskovna mera, 57. osebni zaimek, 59. učenec vojne akademije, 61. rabi hlapec, 62. poljsko orodje, 63. vstavi »Ira«, 65. medmet, 66. vrednost, 68. nočno zabavišče, 70. mesto v Vardarski banovini, 71. mesto v Dravski banovini, 75. vrsta opice, 76. začimba, 77. jugoslovanska reka, 78. svetopisemsko kaznovano mesto, 79. nota v solmizaciji, 80. predlog, 81. glasbilo, 82. del spovedi, 84. moško ime, 86. kraj pri Ljubljani, 88. južna rastlina, 91. del roke, 93. napravimo na reki, 95. vstavi »At«, 96. ploskovna mera, 97. predlog, 98. glej 8, 100. morska riba, 105. kradljivec, 107. nikalnica, 109. nota v solmizaciji, 111. osebni zaimek, skrajšana oblika, 114. osebni zaimek, 115. predlog.

Vesetje šolarjev

in dijakov je kupovati vse šolske potrebščine pri

M. TIČAR
v Šelenburgovi ulici

Velika izbira, trpežne in poceni potrebščine so v veselje tudi našim staršem, ki kupujejo pri Tičarju tudi vse pisarniške potrebščine

Otroci, hranite in varčujte,
p o m n i t e :
Iz malega raste veliko!

MESTNA HRANILNICA
LJUBLJANSKA

izdaja na dom domače hranilnike, najboljše učence **obdaruje** z zlatimi darilnimi knjižicami. Stopite tudi Vi v krog njenih vlagateljev in varovancev!

ZVEZA ZOBOZDRAVNIKOV
JUGOSLAVIJE

Je dala v promet zdravniško preizkušeno

SISTOM pasto za odrasle
(plava tuba)

SISTOM babi pasto za
(rdeča tuba) otroke

SISTOM zobni prašek

SISTOM ustno vodo

Zahtevajte za nego svojih zob le ta od zdravnikov preizkušena in priporočena sredstva

Prijateljčki!

Dokler bom hodil v šolo, bom kupoval
vse šolske potrebščine
v t r g o v i n i

Iv. Bonač,
v Šelenburgovi ulici

kjer kupuje tudi moj očka
vse pisarniške potrebščine

Blago je prvovrstno in poceni, zato trdiko tudi Vam priporočam

Klišeeje

eno- ali večbarvne, za časopise, knjige, razglednice itd., izdeluje

klišarna

»Jugografika«

Ljubljana, Sv. Petra cesta 23

Polnilna peresa

v veliki izbiri in po nizki ceni v

KNJIGARNI
„UČITELJSKE TISKARNE“

V LJUBLJANI

in njeni podružnici
V MARIBORU

NAŠ ROD

UBEŽNIK

OSKAR HUDALES

(Ilustrirala Marja Tratnikova)

V.

Jakec se je prebudil na trdi klopi ob peči. Vse telo ga je bolelo. Komaj je premikal ude. Glava mu je bila težka, v možganih je kljuvala žgoča bolečina. V ustih je čutil okus po nečem gnilem, oči so ga pekle. Neznosna žeja ga je žgala.

Skozi nizka okna je motno sijalo zimsko jutro. V sobi je smrdelo po politem vinu, prestanih jedeh in cigaretne dimu. Prvi hip se ni zavedel, kje se nahaja. Prestrašen je planil pokonci. Srce mu je tolklo kakor kladivo, obšla ga je slabost, da je moral sestiti. Hipoma je zadrgetal po vsem telesu. Pričelo ga je zebsti. Na drugi klopi poleg peči je ležal berač. Globoko je dihal skozi široko odprta usta in narahlo smrčal. Tedaj se je Jakec trudoma spomnil preteklega dne.

To je še vedel, da sta pod večer prišla v gostilno, da sta jedla in pila. Vse drugo je bilo zavito v neprodiren mrak. Naj je še tako napejnal možgane, ni se mogel spomniti, kako je prišel na klop in kako je zaspal. Loteval se ga je čuden občutek sramu. Ne, vina ne bo pil prav gotovo nikoli več...

V kuhinji je začul ropotanje posode. Najbrž je nekdo že vstal. Dvignil se je in z negotovimi koraki odštorkljal v kuhinjo. Dekla je kurila in pripravljala zajtrk. Prosil jo je za kupico vode.

»Malo več bi bil pil včeraj, pa bi danes ne bil žejen«, se je šalila in mu ponudila lonček vode.

Jakec ji ni odgovoril. Poželjivo je zgrabil hladilno pijačo in pil v dolgih požirkih. Za hip mu je odleglo, toda ko je stopil v vežo, je začutil v goltancu tak gnus, da je nemudoma odhitel ven za hišo in bljuval, da se mu je želodec trgal. Ves zbit, tresoč se po vsem telesu in šklepetajoč z zobmi se je vrnil v gostilniško sobo. Kakor pretepen pes se je stisnil v kot pri peči.

In še denar je izdal za vse to! Tako težko pričakovani, bedno, pasje zasluženi denar. Koliko mu ga je le ostalo? Segel je v desni žep. Tam ga ni bilo. Tudi v levem ne. Kaj je to? Aha, v hlačnih

žepih mora biti. Prazni... Blazen strah mu je zlezal v kosti. Kje je denar? Skočil je na noge, pozabil na vse telesne težave in nestrpno obračal žepe. Kje je denar? Ali ga je izgubil? Ne, saj to ni mogoče! Saj ni nikjer bil. Počeni! je na tla in pogledal pod peč. Nič! Niti sledu o kakem denarju.

Nekdo mu ga je moral ukrasti. Kdo? ... Kaj, če bi... Ni si drznil skončati misli. Bila je preveč trpka. Skočil je k spečemu beraču in ga pričel tresti za ramena.

»Striček!« je hropel brez sape. »Striček, moj denar je proč! Slišite! Moj denar je izginil!«

»Pusti me!« je zaspano zagodel starec. »Kaj me briga tvoj denar? Pijan si bil, pa si ga kje izgubil. Saj si ves večer balantal okrog hiše.«

On da je kolovratil okrog oglov? Ni se mogel spomniti na to. Ah, saj ni bilo res! Ne, nikamor ni šel iz sobe. V srcu se mu je zopet porodil oni strašni sum. Ni mogel molčati!

»Vi ste ga ukradli!« je zavpil. »Ko sem spal, ste ga izmaknili!«

»Kaj? Jaz da sem ti ga ukradel?« je vzrojil starec. »Briga me tvoj denar!«

Toda v njegovem glasu je bila neodkritosrčnost. Jakec je to zapazil. Zato je vztrajal pri svojem: »Pokažite mi svojo malho, če mi denarja res niste ukradli. Natančno vem, koliko imate svojega.«

»Tiho!« je zarobantil berač. »Moja malha te nič ne briga!«

Jakec je bil prepričan, da ga je berač okradel, a kako naj si pomaga? Sunkoma se je obrnil in zopet sedel v kot. Zeblo ga je še vedno in bolnega se je čutil. Od onemogle jeze in žalosti je bridko zajokal. Za trdno je sklenil, da z beračem ne bo več hodil. Krenil bo svoja pota.

V sobo je stopil gostilničar. Ko ga je berač zagledal, je hipoma zopet začel igrati slepca in z žalostnim in pojočim glasom naročil čaja zase in za Jakca. Topla pijača je dečka ogrela in z občutkom toplote je nekoliko uplahnilo tudi telesno neugodje. Le v srcu je tiho kljuvala misel na maščevanje. Topo je gledal predse in bil kaj redkobeseden.

»Ali gresta danes na semenj?« je vprašal gostilničar, ko mu je berač plačal zajtrk.

»Na semenj?« se je začudil starec. »Ali je kak semenj tu v bližini?«

»Da, v Zavrhu«, je odvrnil gostilničar. »Dobro uro imata do tja.«

»Potem pa seveda greva«, je veselo menil možakar. »Ne smeva zamuditi prilike. Vodi me, Jakec!«

Deček je brez besede ubogal. Prijel je beračevo roko in odšla sta.

Snega je čez noč zapadlo za dobro ped. Bil je moker in težak, drevje se je lomilo pod njegovo težo. Zdrizasto blato jima je škropilo izpod podplatov, ko sta stopala po cesti proti Zavrhu. Hladno tišino je motilo samo cvrkutanje vrabcev in čofotanje kepastega snega, ki je tu pa tam zdrknil z drevja. Govorila sta le malo ali nič. Jakec je na redka beračeva vprašanja trmasto molčal.

»Kaj se jeziš?« je slednjič čemerno zamrmral starec, ko sta prišla že prav pred trg. »Jaz nisem kriv, če si izgubil denar. No, primi me za roko!«

»Denarja nisem izgubil«, je trmasto odgovoril Jakec in prijel tovariša za roko. Izraza v obrazu ni nič izpremenil. Globoko v srcu pa je gojil trdo misel, ki je ni hotel izdati niti s pogledom...

Na sejmišču je bilo že mnogo ljudi. Živahno so vrveli okrog stojnic, barantali za blago, pozdravljali znance, se šalili in prerekali. V vrvež ljudskih glasov se je mešalo mukanje živine, piskanje piščali, glasovi orglic in zvonjenje zvona, ki je vabil k sejmarski maši. Z drugega konca trga se je že celo oglašala hreščeča harmonika.

Šla sta vzdolž tržne ulice, da bi poiskala ugoden prostor, a ga nista mogla najti. Nekaj prostorov, ki so bili prosti snega, so zavzeli že drugi berači, vse ostalo je bilo zasedeno s kramarji in drugimi sejmari. Starec je izborno igral slepca. Spotikal se je, se zaletaval v ljudi in tarnal, da je moral vzbuditi sočutje v vsakem srcu. Le v Jakčevem ga ni. Tam je vzbujal samo srd in misel na maščevanje. Ko ga je tako videl hinaviti, je bil bolj ko kdaj prej prepričan, da mu je berač ukradel denar. Ta misel ga je pekla ko ogenj. Da je mogel njemu storiti kaj takega! Njemu, ki mu je ves čas tako zvesto pomagal, delil z njim vse nevarnosti in se trudil zanj.

O, naj le počaka! Jakec mu tega ne bo pozabil. Nič več se ne bo trudil zanj in lagal njemu v prid. O prvi priliki ga bo pustil na cedilu.

»Veš kaj?« je spregovoril berač s prijaznim glasom. »Kar v gostilnah začniva, na sejmišče pa pojdeva pozneje, ko se nabere več ljudi.«

Stopila sta kar v prvo gostilno, od koder se je čulo hrumenje pivcev in zateglo poigravanje harmonike. Na pragu jima je udaril v obraz zatohel zrak, prenasičen s tobakovim dimom.

»Kam rineta?« se je obregnila ob nju mlada natararica, ki je prihitela mimo. »Saj še gosti nimajo prostora.«

Toda berač se za njen opomin ni zmenil. Potisnil je Jakca predse in ga tiščal skozi gnečo pri vratih proti sredini sobe. Tam je z stiskom roke velel Jakecu, naj prične govoriti. Toda Jakec je molčal.

Berač je ponovno stisnil.

Jakec je bil tih kakor riba. Topo je zrl predse in zdelo se je, da niti ne vidi ljudi, ki so sedeli za mizami.

Tedaj je berač snel klobuk in zajavkal:

»Usmilite se reveža, dobri ljudje! Ubog slepec sem, siromak; nikdar ne vidim lepega božjega sveta, kakor ga vidite vi. Težko se živim in še za tegale nebogljenega otroka, svojega sinka, moram skrbeti!«

Nekaj dinarjev je zažvenketalo v klobuk.

Tedaj se je Jakec zdramil.

Prevzel ga je občutek, kakor takrat, ko je s kamnom razbil okno na kmečki hiši.

Sunkoma je iztrgal roko iz beračeve ter odskočil kakor človek, ki je ugledal strupeno kačo.

»Laže!« je zavpil in oči so mu zagorele. V gostilni je hipoma vse utihnilo. Berač se je zdrzil, kakor od strele zadet in se preplašeno ozrl. Storil je negotov korak proti vratom.

»Laže!« je kričal Jakec vedno glasneje. »Saj ni slep! Ravno tako dobro vidi, kakor vsak izmed vas. Snemite mu očala, pa boste videli. Laže! ... Jaz nisem njegov sin in prav nič ne skrbi zame! Celokradel me je! Moj denar mi je vzel!«

V gostilni je zašumelo kakor v panju. Pivci so skočili izza miz. Berač je preplašen planil proti vratom. Nekaj trdih pesti ga je prijelo. Gostje so se gnetli proti beraču in se drli vsi vprek:

»Držite ga, lopova!«

»Tak nesramen slepar!«

»To ti je mojster! In kako je tarnal!«

»Miha! Prismoli mu eno!«

»Kaj ga boste topli! Krčmar naj stopi po orožnike.«

»Saj res! Orožnikom ga dajte!«

»Ah, kaj! Nekaj batin mu ne bo škodilo. Si bo vsaj zapomnil, kdaj je sleparil poštene ljudi!«

Nekaj trdih je priletelo na beračevo glavo. Nekdo mu je izbil črne očale in se zadrl:

»Ho, ho! Le glejte ga, kako bistro gleda. Kakor miš iz moke. Pa pravi, da je slep!«

Berač se je izmikal udarcem in prosil usmiljenja, a vse njegove prošnje niso nič zalegle. Hrup je bil vedno večji in kdo ve, kako bi se starcu še godilo, da nista stopila čez prag dva orožnika. Vsi vprek so jima pričeli pripovedovati, kaj se je zgodilo. Orožnika sta se prerila do berača in ga pozvala, naj jima sledi.

»Kje pa je deček?« je vprašal eden izmed njiju.

Da, kje je deček?

Tedaj so šele zapazili, da Jakca ni. Izginil je kakor kafa in nihče ni vedel, kdaj. Kam je le šel? Začudeno so gledali drug drugega in se spraševali, če ga je kdo videl. Ne, nihče ga ni videl.

Šele gostilničarjeva dekla je čez nekaj časa povedala, da je videla dečka, kako se je sredi najhujšega hrupa spretno izmaknil čez hišni prag in izginil v množici na sejmišču. Eden izmed orožnikov ga je nekaj časa iskal tam, a ga ni mogel izslediti. Opustil je iskanje in skupno s tovarišem odgnal berača v občinsko pisarno.

Tisti čas je korakal Jakec sam samcat že daleč zunaj trga po zasneženi cesti. Sneg je enakomerno naletaval...

(Se nadaljuje.)

O TREH NEVESTAH V PUKŠAH

FRANJO ČIČEK

(Ilustriral France Podrekar)

Na pustni torek se je Žvigačev Irga spomnil, da ima doma tri brhke hčere, godne za ženitev. Prva je bila okrogla in debela kakor repa, druga se je držala kakor kislá kumara in tretja je bila sloka kakor suha južina. Vse tri pa so dišale po česnu in čebuli. So dične te tri hčere rade jecljale in čebrale, kar ni imelo ne glave, ne repa. Pa so prihajali in odhajali ženini ter kimali z glavo:

»Ni za gospodinjo. Je v njej preveč jezika in prazne slame.«

Je napravil Irga oklic in ga nesel tri fare daleč in je razglasil: »Tri brhke in bogate imam hčere, zrele za možitev. Pukšanskim falotom ne dam nobene. Tem že ne. Zdaj pa poslušajte! Za doto in balo dobi vsaka žlico in skledo, dve rjuhi in pol brisače, mernik boba in dva peharja fižola, polno nogavico papirnatih cekinov, masno kašnato klobaso in vsako tretje leto mačko.«

Zastran mačke je bila reč sitna. Kajti je imel Irga le eno mačko in kako jo naj da za doto trem, da se ne krši pravica in da je zakonu ustrezno: vsaka dobi enako. Stopili so skupaj občinski možje in poklicali mladega Frgačevega Šaneja, ki ga menijo dati naprej v šole,

da postane strgan dohtar. Je razložil Frgačev Šani, ki so mu pravili tudi Špukšani, kajti je znal imenitno pljuvati skozi zobe.

»Tri sestre so tri tretjine in vsaka je ena tretjina in dobi eno tretjino. Doto razdelimo torej na tretjine. Kako pa dobimo tretjine, ha?« je zmagoslavno vprašal osuple može. Nihče ni vedel, pa je povedal Šani sam:

So prignali mačko, jo izmerili in hoteli deliti na tretjine. Pa se je zadrkl konjederec Lukež Firbec:

»Ni pravica! Zadnja hči dobi samo rep. Je rep že sam ena tretjina mačke. Kako pa naj lovi rep miši, če nima glave in ne krempljev?« Pa so možje ugibali in spoznali, da bo res tako. Še Šani se je vdal in pokorno molčal. Pa so sklenili in zapisali, da se mačka ne da deliti in so vse računice za nič, pa da imej mačko prvo leto prva hči, drugo druga, tretje tretja in tako zopet od začetka. Tako so rekli in napisali pismo za oklic. Si je Irga oślinil palec in se podpisal.

Je slišal oklic v daljni fari Nace Štrbuncelj, zavihal si je brke in klobuk in šel v svate. Ga je opazila srečna mati treh srečnih nevest skozi okno in je dejala:

»Ženin gre, svatovski ima klobuk in čik v ustih.« So zavriskale vse tri neveste, zajecljale in zabrlajskale nekaj, kar ni imelo ne repa, ne glave.

»Da ste mi to pot vse tri lepo tiho«, je ukazala skrbna mati. »Lepo sedite za mizo in če vas ženin kaj vpraša, samo pokimajte ali odkimajte z glavo, govorila bom že sama. Zato, dekleta, jezik za zobe, da nam tudi tokrat ne uide zali ženin.«

Je vstopil Nace Štrbuncelj, pa so sedli okoli mize. Na mizi so že čakali sijajnega ženina pisker kislega mleka, muha z močnikom in kozarec izabele. Mati je bila nadvse nežna in od sile ljubezniva, lepo je govorila o vremenu in Žvižgačevi

bogatiji, skrbne in pametne da so njene hčere, da jih je kar škoda od hiše in bo ona, dobra mati, po gostiji najbrž od žalosti umrla. Je tuhtal Nace in se je spomnil, da ne ve še niti njih imen. Je vprašal najstarejšo, kako da je žlahtno njeno ime.

»Mhm«, je pokimala.

»Mhm«, je odkimala druga.

Tretjo, najmlajšo je od sile srbel jezik. Že je odprla usta na stežaj, da pove kaj. Pa je hudo, strašno hudo pogledala mati in usta so se na mah zaprla kakor vrata nebeška pred grešnikom. Vse bi šlo lepo po sreči, prav gladko bi šlo, da se ni spomnil lepo rejen in radoveden mlad ščurek pod pečjo, da si ogleda dičnega ženina od bliže. Silna radovednost ga je gnala. Pa je prilezel na svetli dan in je lezel previdno za Nacetovim hrbtom po zidu. Skrbno je tipal, kakor da pleza na Triglav po severni steni. Je srečno prilezel nad Nacetovo glavo in si jo začel ogledovati. Pa ga ščurka nemarnega zagleda najmlajša hči. Hudo jo je srbel jezik. O ščurku mati ni ničesar rekla. Torej ščurek ne spada v materino prepoved, pa je kokodajsnila:

»Ppp-poglejte, mama, tam pa živalca leze!« Se je ustrašila mati in se je čudom čudil Nace. Pa se je bistro spomnila druga hči materinih besed in je junaško vsekala vmes:

»Ppp-pa ne veš, da moramo tiho biti?«

Je zmagoslavno pogledala najstarejša, češ, obe sta ga polomili, le jaz ne. Tlesknila je z rokami po mizi, da je od strahu in veselja poskočil kozarec z izabelo in je gibčno poskočil naravnost Nacetu pod nos in na čik. Svečano je postavila najstarejša in najpametnejša roke v bok in zahehetala:

»Ppp-ddd-dobro, da jaz nisem nič rekla.«

Nace je pljunil in se zasukal, da je veter skoraj ščurka vrgel s stene. Zgrabil je klobuk in jo ucvrl skozi vrata.

PA POGLEJMO!

P A S T U Š K I N

*Pa poglejmo, kaj bi bilo,
če bi se voščila,
ki jih novo leto nosi,
tudi izpolnila!*

*V šoli vsi bi prvo uro
vse na pamet znali,
potlej bi do konca leta
se samó igrali.*

*Kot bi mignil, ozdraveli
bi čez noč bolniki
in brez posla bi ostali
vračí in zdravniki.*

*Polje bi samó rodilo,
nihče bi ne gáral;
umreti bi ne bilo treba,
če bi kdo ne maral.*

*Da se vsakemu po želji,
obnesó voščila,
rad bi videl tvoje lice,
zemljica premila.*

ODKRITOSRČNA ŽELJA

(Nemška narodna)

V starih časih so davkarji hodili okrog in izterjavali davke. Če kdo ni mogel plačati, so mu zarubili živino, polja, hišo.

Gre tak davkar po cesti, pa se mu pridruži peklenšček.

»S teboj pojdem«, reče peklenšček.

»Pa daj!« odgovori davkar. »Mi vsaj ne bo dolgčas.«

Prideta do prve vasi. Tam se mali jezi na porednega otroka: »Le čakaj, peklenščka bom poklicala, da te odnese!«

»Ali slišiš?« pravi davkar peklenščku. »Otroka ti ponuja! Kar vzemi ga!«

»Ne, ne bom!« odgovori peklenšček. »Saj mati ne misli zares. Le tako pravi, da bi se otrok prestrašil.«

Prideta do pašnika. Tam pase pastir prašiče. Nekaj prašičev je ušlo na njivo.

»Da bi vas peklenšček!« se jezi pastir in prežene prašiče z njive.

»Ta ti pa prašiče ponuja«, pravi davkar peklenščku. »Kar vzemi jih!«

»Tudi ta ne misli zares«, odgovori peklenšček. »Če bi se kateri prašič izgubil, bi ga moral on plačati.«

Prideta do kmeta, pri katerem je moral davkar izterjati davke. Kmet je mlatil v skednju. Ko zagleda davkarja, vzdihne: »Da bi ga vrag!«

»Ta pa je mislil zares!« reče peklenšček in odnese davkarja v svoj dom.

NAŠ DEDEK

F R A N R O Š

Naš dedek star je osemdeset let.
Je siv, koščen in gluhi in vid mu peša,
pri hoji se na palico obeša,
rad godrnja na ta nevgnani svet.

V novembru legel je na toplo peč,
v hropečih prsih ga je kašelji zgrabil,
hudó se mu je še tobak zagabil,
še nasmejati ni hotel se več.

In o božiču pil je lipov čaj,
dišale niso mu potice sladke
in tožil je, da le še dneve kratke
med nami bo, potem bo vsemu kraj.

A zdaj je februar, kopni že sneg.
Pomlad cvetoča kmalu se prismeje,
že topel veter k nam od juga veje,
trobentic, zvončkov polni je sončni breg.

Naš dedek star je osemdeset let.
Z zapečka zlezel je in že smehlja se.
Prebil je srečno trde, mrzle čase.
Kako vendár še lep in ljub je svet!

ČIČIBANOV ROD

PALČEK V KLOBASI

LOJZE ZUPANC

(Belokranjska)

(Ilustriral Mirko Šubic)

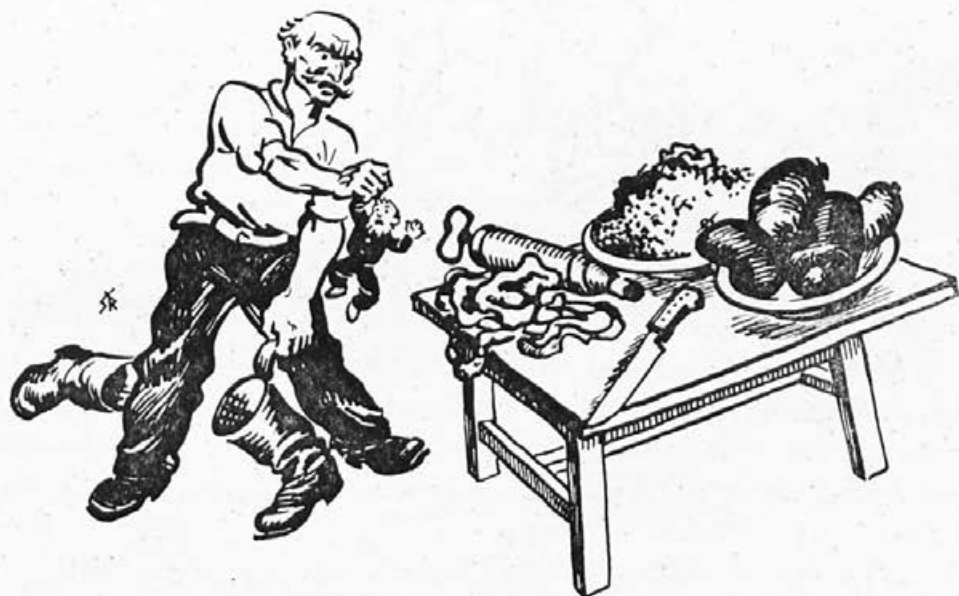
Dandanes ni več palčkov na svetu. Časih pa so bili. Še posebno mnogo jih je bilo v Beli Krajini.

Palčki so bili nagajivi možički. Nekoč je neki palček prilezel skozi špranjo v vratih v hišo, kjer so imeli tisti dan koline. Gospodar je delal klobase, palček pa se je skril v škorenj pod pečjo in pričel vpiti prav tenko:

»Hej, ti pa ne znaš, ti pa ne znaš delati klobas!«

Gospodar pa hud, je odvrnil z debelim glasom:

„Pa daj ti, če znaš bolje!“

Ker pa je palček le zmerjal in zmerjal, ga je gospodar poiskal. Izvlekel ga je iz škornja, ga potisnil v krvavico med kašo in zavezal klobaso.

V hišo je prišla ciganka. Ukradla je klobaso, v kateri je bil palček. Le-ta je pričel na vsa usta kričati:

»Ciganka — tatica, ni tvoja klobasica; nesi jo nazaj, če ne te bo policaj!«

Ciganka se je ustrašila, spustila v veži klobaso na tla in zbežala. Tisti čas je prišla mimo mačka. Zagledala je na tleh klobaso. Brž jo je pograbila in že hotela zbežati z njo na podstrešje, ko je pričel palček v klobasi kričati:

»Mačka — tačka, boj se volkodlačka; bo prišel k tebi v vas, ker si tatič klobas!«

Mačka se je ustrašila, spustila na hišnem pragu klobaso iz gobčka in zbežala.

Pod večer je prišel domov pes. Ves dan se je potepal. Bil je lačen. Kar je zagledal na pragu klobaso. Že jo je pričel trgati, ko se je oglasil palček:

»Možiček — tatiček, poslušaj me psiček: iz gobčka ti klobaso spusti, če ne dobiš jih po čeljusti!«

Od strahu je pes zacvilil, spustil na tla že natrgano klobaso in jo odkuril. Palček se je rešil iz klobase in odšel v gozd na svoj dom.

MAJDICA

Majdica je še majhna. Ne zna še dobro govoriti. Kakšenkrat pa tudi malo zajeclja. A je pridna bolj ko drugi vsi. Zjutraj prva vstane in k mami v kuhinjo teče. Pa vse uboga. Najrajši gre kruhek kupovat. Kruh dobi pri peku. Pek jo rad poslušá, ko tako otročje govori.

„No, kaj bi rada, Majdica?“ vpraša pek, ko jo zagleda.

Majdica lepo pozdravi in potem pove:

„Moja ma, moja ma, moja mamica je lekla, naj vas vplasat glem, ce je klu, ce je klu, ce je kluhek zame in za nase ze pecen, ce pa klu, ce pa klu, ce pa kluhek ni pecen, naj vam se to povem, da en ma, da en ma, da en majhen stlukeljcek ta cas pojesti smem!“

MAŠKARE

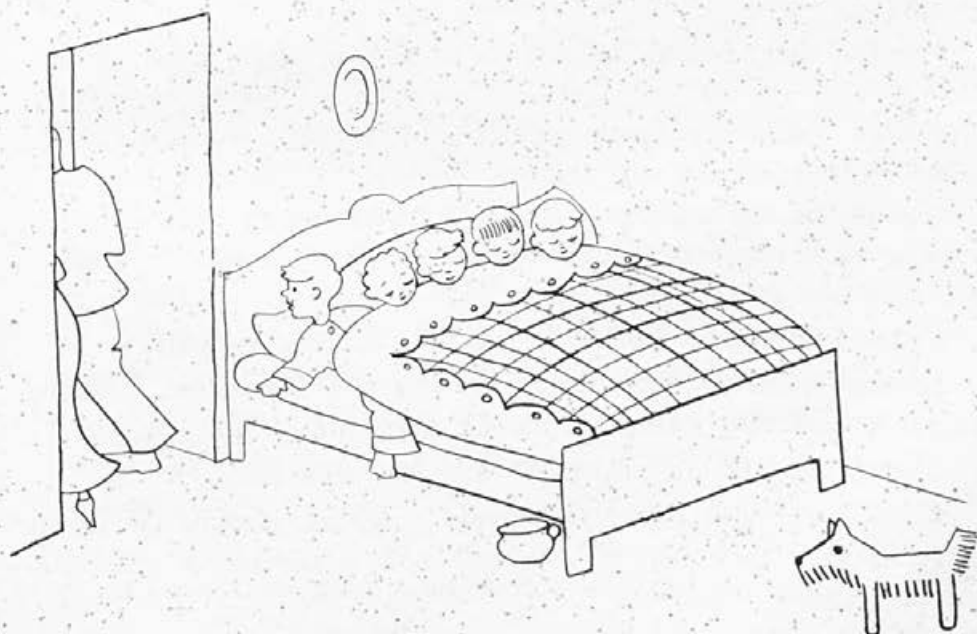
JOSIP RIBIČIČ

(Ilustrirala Ksenija Prunkova)

Cigumigu, dudeldú, pustni torek je že tu! Holadrija holadri, vse na svetu zdaj nori. Maškare skačejo in plešejo, se smejejo in vpijejo. Potem pa v krčmo zavijejo. Tam vriskajo in piskajo, pepelnično sredo čakajo.

„Pojdiva plesat še midva!“ sta rekla očka in mamica. In sta res odšla.

Otroci pa so ostali sami doma. So morali zgodaj zaspati, v gorke postelji ležati.

A komaj sta očka in mamica odšla, že skoči Franček iz postelje na tla. Potem še bratce zbudi:

„Holadrijo, holadri, vstanite vsi! Se bomo namaškarali, pustni torek praznovali!“

Zdaj so še bratci vstali, luč prižgali, se namaškarali.

Franček je bil pajaček. Tonček se v mamino obleko je zavil. Jakec se z belo je rjuho pokril. Pepček je kožuh očetov oblekel. Božidarček očetov cilinder je privlekel, čez ušesa se z njim je pokril, v mamino lisico se ves je zavil.

„Poslušajte zdaj me vsi!“ Franček govori. „Brez godbe pusta ni!“

„Pa bodimo godba mi!“ se eden bratcev oglasi.

„Franček pa naj bo kapelnik, naše godbe poveljnik!“ reče drugi. „Bo na stolčku stal, nam znamenja dajal!“

In v kuhinjo so odvihrali, vsak svojo godbo poiskali.

Tonček pokrivače in velik škař: „To bo moj boben, bim, bam, bum, čindará!“

Jakec kavni mlinček: „To bo moja lajna, dideldu, didelda!“

Pepček liječek: „To bo trobenta moja, trari tralala!“

Božidarček ponev in kuhlalnice: „To bo violina moja, cigumigu, fidelda!“

Iz veže je še kuža priskakal. Z repkom je migal in čakal, kaj bo.

Franček dvigne rokó, se v sredo postavi in gleda grdó: „Ena, dve!“

Pustna godba že igrati začné: „Cigumigu, dadelda“, cvili violina. „Trara, hopsasa“, trobenta trobentá. „Dudelda, dudeldi, se lajna oglasi. „Bum, bam, bum“, boben zabobni. Nazadnje še kužek gobček odpre: „Uuuá, uuui, uuué.“ Po vsej hiši godba buči, sosedove tri otroke zbudi.

Potrkajo na steno sosedovi: „Kaj pa pri vas se godi?“

Franček-kapelnik odgovori: „Pri nas veseli smo vsi. Godbo imamo in maškare pustne zares. Če ste sami, pridite na ples!“

„Sami smo, kmalu pridemo!“ sosedovi trije rečejo.

Kmalu se vrata odpro in v sobo sosedovi stopijo. Še lepše kot godci so se namaškarali. Najlepše obleke staršem iz omar so pobrali.

Franček dvigne šibo: „Hoj, zdaj pa ples! Pusta bomo praznovali mi zares. Bo igrala godba: tralala, plesalci pa plesali: hopsasa!“

Godba veselo zaigra. Sosedova dva se objameta, divje zaplešeta. Tretji pa kužka za tačke okoli peljá. Kužek prestrašen za njim caplja.

Ko prvega plesa je konec, sosedova Majdica pravi: „Pri nas pa so krofi v omari.“ In že jo domov ubere. Tam vse krofe pobere. Lepo na krožnik jih strese, veselim godcem pokazat prinese.

„Kaj niso lepi?“ se Majdica smeji.

Po vrsti krofe deli. Le kužek nič ne dobi. Ko krofe pojedó, še prste si polizejo, skrivaj pa na krožnik gledajo. Najlepši krof ostal je še tam!

„Kdo pa tega bo ham, ham?“ se Božidarček oglasi.

„Ta bo pa moj!“ Franček odgovori. „Jaz sem godbe kapelnik, veselice poveljnik!“

„Uuu“, zajoče Božidarček. „Krof je moj! Jaz sem ga prvi zagledal!“

„Laže!“ se Pepček oglasi. „Jaz sem ves čas ga že gledal!“

„Ne!“ rečejo sosedovi trije. „Ta krof nihče drugi ne pojé, kot mi trije. Ga mami je naša spekla. Naj ga mi pojemo, nam je rekla!“

In godci in plesalci so skočili, se proti krofu zapodili. So se ruvali, lasali, si lica opraskáli. Krof pa padel je na tla. Tam so ga pomandrali. Tedaj so vsi naenkrat zajokali. Sosedovi trije pa so jo domov ubrali. Še prej pa so dejali: „Le čakajte, vse mami povemo! Pa maškare z vami se nikoli več ne gremo!“

„Mi pa ne z vami! Se bomo že sami igrali! Prava reč! Saj nas je več!“ so godci za njimi vpili. Potem so luč ugasnili in v postelje gorke se skrili. Tam so jokali, dokler niso zaspali.

Le kužek ni jokal. V temi krof pomandran je poiskal. Veselo ga je pobral, ga hitro pojedel in mirno v kotu zaspal.

A zjutraj, joj, zjutraj je nekaj biló, ko očka in mama sta se
urnila in se v sobi ob obleke spotaknila. Nihče ne ve, kaj je
biló in kako. A je moralo biti hudó. Kajti le glejte:

Naše pustne maškare so se v sredo zjutraj držale tako:

BOLNI ŽABEC

BURRY — PAULIN

Zimski mraz gre čez poljane,
vse so v snegu zakopane.
Pod zemljó pa žabčev ata
in pa mama dom imata.
Lahko bi oba vesela
zimo dolgo preživela,
pa je zbolel žabčev oče;
kašelj v grlu mu ropoče,
trga prst ga v levi nogi.
Ah, to hudi sta nadlogi.

V postelj so ga položili.
Bolni mož se ženki smili,
na možička se ozira
in mu časopis prebira,
da je možu krajši čas.
Ko pa pride vesna v vas,
ko bo polje polno rož —
no, takrat že zdrav bo mož!
Zopet bo veselo skakal,
v lužah kožo si namakal.
Treba pač je potrpeti,
včasih težko je živeti! . . .

DOGODIVŠČINE PEPČKA-ROKODELČKA

V. PRI

DRUGI DAN JE OBLEKLA V NEDELJSKO .
NA BELO MU JE PRIVEZALA IN NA MU JE PO-
SADILA Z LEPIM DOMAČEGA . NATO SI JE ŠE
 PRIVEZALA SVILENO NA GLAVO IN REKLA:
„HAJD, , GREVA H , ON TI BO ŽE VSE ZBIL
IZ TRDE .“ KO STA PRIŠLA DO MALE NA KONCU
 , JE STAL OB OKNU IN ZBIJAL S PO ŠIPI
NA . MATI SI JE POPRAVILA NA GLAVI IN PO-
TRKALA NA . „KAR NAPREJ!“ REČE . ODPRO SE
 IN IN VSTOPITA. SREDI JE , NA
MIZI SO IN IN , VSE POLNO IN Z NITJO.

Po IN SO POVSOD RAZTRESENI . „DOBER DAN, GOSPOD !“ POZDRAVI . „PROSIM, VZEMITE MOJEGA ZA KROJAŠKEGA UČENCA.“ ODGOVORI : „ČEMU MI BO ? NI DELA POČIVA ŽE OD VELIKE . DANDANES KUPUJEJO VSI: IN IN ŽE NAREJENE V MESTNIH . NEKOČ DA! VSEM V VASI SEM SEŠIL LEPE . PRIŠEL JE GOSPOD , PA SEM VZEL ZA ČRNO . ČE SE JE KDO , SEM MU JAZ POROČNO NAPRAVIL, IMEL SEM V DELU ZIMSKIH IN IN IN , DA NISEM UBOGI VEDEL, KJE SE ME GLAVA DRŽI. DANES PA! ŠE LJUDJE SAMI. NA BOM PRIŠEL. POPOTNO BOM VZEL V IN BOM ŠEL OD DO PROSIT !“ MATI JE POVESILA GLAVO, PRIJELA ZA IN REKLA: „PA ZBOGOM. ČE NE MORE POSTATI , PA NAJ POSTANE .“ IN JE PELJALA K .

(Se nadaljuje.)

O R E P I

ANDREJ DEBENAK

(I z č e š č i n e)

Dedek je posadil repo; velika je zrastle, prevelika. Dedek je hotel repo izpuliti iz zemlje: potegne — vleče, izpuliti ne more.

Na pomoč je poklical dedek babico. Babica prime dedka, dedek repo: potegneta — vlečeta, izpuliti ne moreta.

Babica je poklicala vnukinjo. Vnukinja babico, babica dedka, dedek repo: potegnejo — vlečejo, izpuliti ne morejo.

Vnukinja je poklicala psička. Psiček vnukinjo, vnukinja babico, babica dedka, dedek repo: potegnejo — vlečejo, izpuliti ne morejo.

Psiček je poklical mačko. Mačka psička, psiček vnukinjo, vnukinja babico, babica dedka, dedek repo: potegnejo — vlečejo, izpuliti ne morejo.

Mačka je poklicala miško. Miška mačko, mačka psička, psiček vnukinjo, vnukinja babico, babica dedka, dedek repo: potegnejo — vlečejo — izpulijo jo.

K O Z I

Dve kozi se srečata sredi brvi. Brv je ozka, ne moreta kar tako druga mimo druge.

»Ogni se!« reče prva koza.

»Ti se ogni!« odgovori druga. »Jaz sem prišla prva.«

»No, to bi bilo lepo, da bi se tebi ognila jaz, ki sem starejša!« upije prva.

Beseda da besedo, nobena noče popustiti. Pa se v jezi zaletita druga v drugo s tako silo, da padeta z brvi. V mrzli vodi se shladita in se komaj rešita vsaka na svoj breg.

O S E C I N S L O N

Osel sreča slona. Dolgo ga gleda, potem pa reče:

»Povej mi, slon, kako je to, da se človeku zde moji uhlji tako smešni, tvoji pa ne! In vendar so tvoji mnogo večji od mojih!«

Slon nekaj časa premišljuje, potem pa odgovori:

»Veš, to je pa zato: Moji uhlji so res večji, a jaz jih ne nosim tako navzgor štrleče kakor ti. Jaz se z njimi ne baham!«

Mihec je bolan.

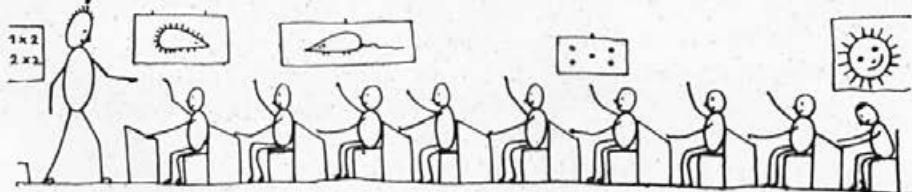

Sonček skozi okno se je zasmelal: „Mihec, kaj se nisi še naspal?“ Mihec se obrne in odvrne: „Sonček zlati, ne smeš me izdati. Nisem se poštervanke učil. Zato bom bolan. Bom mamó nalagal, ves dan prespal!“ Je mamica prišla, Mihca budila, ga v šolo podila. Mihec je stokal, milo jokal: „Joj, mama, danes sem bolan kudo. Ne slišim na eno uho, ne vidim na eno oko. Po glavi mi šumi, bole me vse kosti!“

Mamica zavpije, Mihca pokrije: „Ojej, ojoj! Ubožec moj! Le spančkaj pa se nič ne boj, jaz vrnem se takoj.“ In se preobleče, po zdravnika teče.

Ena, dve, tri, zdravnik pred Mihcem že stoji. Pregleda Mihcu uho, preišče oko, pretiplje Mihcu telo. Potem pa mami pomi-
ga in z glavo pokima: „Jaz pa že vem, kakšno bolezen Mihec ima! V šolo ne mara, ker nič ne zna!“

In je Mihec moral iz postelje skočiti, se umiti in v šolo oditi. Tam se strašno kisle drži, se poštervanke boji. Sonček se Mihcu smeji: „Ho ho ho, kaj pa je to, kaj pa je to? Saj Mihec, že zdrav v klopi sedi!“

DOMA in PO SVETU

BOLGARIJA – NAŠA PRIJATELJICA

Vsi narodi, veliki in majhni, iščejo danes prijateljev, da bi povečali svojo silo in bogastvo. Zato bo 24. januar 1937 zapisan z zlatimi črkami v knjigi slovanske zgodovine. Kajti ta dan je bila v Beogradu podpisana pogodba o večnem prijateljstvu med bratskima slovanskima državama Jugoslavijo in Bolgarijo. Milijoni in milijoni so podpis te pogodbe pozdravili z odkritosrčno radostjo. Tudi Slovenci smo veseli sprejeli vest o nerazrušnem prijateljstvu.

Bolgarija je mlada država. Najmlajša na Balkanu. Svojo svobodo je dobila šele leta 1878. Srbija, Grčija in Romunija so se osvobodile že 45 let prej. Kakor Jugoslovani, so tudi Bolgari veliko trpeli pred pustošenjem Turkov. Bolgarija ima 6.100.000 prebivalcev. Pretežna večina prebivalstva so kmetje. Saj se 75 odstotkov vseh Bolgarov preživlja z obdelovanjem zemlje. Glavno mesto je Sofija. Sofija je srce bolgarske države. Je eno najstarejših mest na Balkanu. Bila je ustanovljena še pred Kristusovim rojstvom. Pleme Serdov jo je zgradilo in se je najprej imenovala Serdika. Divji hunski vladar Atila ji ni prizanesel in jo je oropal in požgal. Ime Sofija izvira iz časa Turkov, ki so mesto imenovali po cerkvi sv. Sofije. Danes je Sofija moderno evropsko mesto. Je središče trgovine, industrije in kulturno središče vse Bolgarije. Je tudi največje železniško križišče na Balkanu. V središču mesta se nahaja zdravilno mineralno kopališče. V mestu so še razni muzeji, visoka šola, lepi parki in ogromen stadion za več desettisoč ljudi.

Tujeu, ki pride od katere koli strani v Bolgarijo, se odkrivajo neskončne

planinske verige. V jugozapadni Bolgariji se vzdiguje mogočna Rila planina z najvišjim vrhom na Balkanskem polotoku, Musala, ki je visok 2925 m. Na jugu leži Rodopsko gorovje in takoj za njim Pirin. Turizem je v Bolgariji zelo razvit. Najbolj je k temu pripomogla veličastna planina Vitoša, katera se vzdiguje nad Sofijo. Na Vitoši se praznuje vsako leto spominski praznik za pokojnim ustanoviteljem bolgarskega planinstva Aleko Konstantinom. Včasih je na ta dan zbranih več kot deset tisoč ljudi.

Bolgarski kmet se je najprej pečal z živinorejo, pozneje pa je prešel k obdelovanju polja in izkoriščanju rastlin. Vinogradništvo je v Bolgariji zelo razvito. Tu raste znamenito in odlično namizno grozdje, ki se izvaža na vse evropske trge. Sadjarstvo uspeva zlasti po planinskih krajih. Iz okolice Kjustendila izvažajo veliko izbornega sadja. Tu pridelujejo tudi izborni tobak. Mnogo se pečajo tudi z vrtnarstvom in živinorejo. Važno za bolgarsko trgovino je gojenje velikih rožnih polj, največ je posajenih vrtnic, iz katerih pridelujejo znamenito rožno olje. Bolgarski kmet živi zelo preprosto. Strojem, ki bi mu pomagali pri obdelovanju polja in mu lajšali delo, ne zaupa. Še vedno se drži starih, preprostih sredstev, ki jih je vaju že stoletja. Zato se niti železni plug ne more udomaćiti. Kmetje še vedno uporabljajo lesena drevesa. Tudi domača vretena in preproste stavbe še niso izgubile veljavo. Kmetje so zdravi in dosežejo neverjetno starost. Skoraj v vsaki vasi srečamo nekaj stoletnih starčkov, ki navadno sede na pragu in kadijo iz velike pipe. Ta sta-

rost ni v Bolgariji prav nič nenavadnega.

V Bolgariji sta dve veliki in več manjših rek. Prva, Donava, je bolgarska največja in glavna reka in dobro plovna. Glavno mesto ob Donavi je Ruse. Donava tvori v vsem svojem toku v Bolgariji izvrstno naravno mejo proti Romunski. Mesto Plovdiv, kjer so važni tobačni nasadi, leži ob reki Marici, drugi največji bolgarski reki. Marica namaka plodno polje, teče skozi Turško in se izliva v Egejsko morje. Ne daleč od mesta Sofije teče reka Isker. Ob gori Vitoši pa izvira velika reka Struma, kjer so znamenite »rožne«

doline. Glavno pristanišče ob Črnem morju je trdnjava Varva.

Lepa je Bolgarija. Iz teh bežnih, kratkih besed si ne moremo predstavljati lepote njenih krajev. Mogoče boste tudi kdaj potovali po širnih planjavah Bolgarije. Videli boste visoke, mogočne planine, širna polja, pokrita z rožami ali s širokimi tobakovimi listi, zobali boste sladko grozdje in se razgovarjali s pridnim kmetom. Če boste kdaj videli vse to, boste odkritosrčno dejali: »Lepa je bolgarska zemlja in dobri ljudje so Bolgari, naši bratje in prijatelji.«

POPLAVE V AMERIKI

Ogromna poplavna katastrofa je zadnje čase pustošila v Ameriki. Da si moremo predstavljati ogromen obseg poplavljenega ozemlja, naj povemo, da ni mnogo manjši od površine Jugoslavije. Milijon ljudi je ta povodenj spravila ob streho in približna škoda znaša 20 milijard dinarjev. Take strašne poplave poznajo samo še na Kitajskem.

Kaj je vzrok ogromne poplave? Pri nas nastajajo poplave, če mnogo dežuje ali, posebno spomladi, če se topi sneg. Tu pa je vzrok drugačen. Poplavljen je vse ozemlje največje reke Sev. Amerike Mississippija in Ohia. Ni dolgo odkar so bile vse doline teh dveh rek obrasle z gozdovi. Zadnja leta pa so začeli te gozdove sekati in iz gozda so nastala ogromna žitna polja, ki so kmalu postala svetovnega pomena za vso Ameriko. Toda zemlja se je maščevala. V izmzgano zemljo, ki je niso več čuvala in vezale močne korenine velikih dreves, sta se zagrizli voda in veter. Polagoma sta jo rahljala, izpirala in odnašala. Največ sta jo nanese v Mississippi in njegove pritoke. Ta reka, ki je že prej rada prestopala svoje bregove, je sedaj obseg svojih poplav še povečala. Poplave so postajale od leta do leta večje. Prst, ki jo je namreč voda vsak dan nanašala v ogromno strugo, je izpodrinila vodo, ki se je razlila po obširnih dolinah reke. Razdiyjane vode ne vzdrže niti ogromni nasipi iz železobetona, ki naj bi zloмили moč deroče reke. Tako je prišlo do ogromne poplave, ki je največja poplavnih katastrof v zgodovini.

Voda je preplavila doline reke Ohia (reka je dolga 2065 km in se pri mestu Cairo izliva v Mississippi) in Missisippija (4000 km dolžine). Deset ameriških zveznih držav, to je skoraj četrtina Severne Amerike, je prizadeta po vodi. Najbolj pa sta prizadeta mesto Cincinnati (500.000 prebivalcev) in Luisville (300.000 prebivalcev). Na stotine ljudi je tu našlo smrt v valovih. Matere in očetje zaman iščejo svoje otroke med rešenci. Iz Luisvilla je odšlo 230.000 tisoč ljudi. Ljudje beže kakor hitro morejo. Navadno pa je voda hitrejša in vse potone, le na raznih hribih so še ljudje. Tem pa navadno groze še druge nesreče. Tifus, škrlatinka in druge nevarne nalezljive bolezni. Veliko jih umre tudi od lakote. Po vseh teh nesrečah pa se pojavljajo še roparske tolpe, ki kradejo in ropajo beguncem še ono malo, kar so rešili. V Cincinnati stoji voda 6 metrov visoko in so izgubile cele naselbine. Nastal je tudi ogromen požar, ker se je razlil bencin iz velikih tankov. Tudi tanki petroleja so začeli goreti. Nad milijon litrov petroleja je gorelo na vodi. Plameni so švigali 100 metrov visoko. Grozi pa še nevarnost, da počijo ogromni napisi v spodnjem delu Missisippija. Zato so oblasti odredile, da izpraznijo vojaki vso spodnjo dolino velikanske reke. Odstraniti so morali 250.000 ljudi, in sicer v treh dneh. Izpraznili so vso dolino od Caira do Mesta New Orleansa, ki sta narazen 2300 km. Naglica, s katero se grozeči valovi vale, je neverjetno velika. Vode drve z naglico 50 km na uro. To je hitrost brzovlaka pri nas. Voda ima silno moč. Zlahkoto ruje drevesa in celo hiše.

Škoda, ki jo je povzročila strašna poplava, se zelo težko določi. Cenijo jo nad 20 milijard. Ta škoda pa se bo počasi popravila z denarjem in dobriimi letinami. Hujša od te škode pa je, na videz neopazna škoda, ki grozi spremeniti svetovno žitnico ob reki v veliko, blatno in nekoristno močvirje, druge dele Zedinjenih držav pa v puštinje in puščave. To bi pa pomenilo

vzeti kruh 120 milijonskemu amerišskemu narodu. To bi se lahko zgodilo že v nekaj desetletjih, ako bi si poplavne katastrofe tako hitro sledile kakor zadnja leta. Te katastrofe so človeku odprle oči. Mahoma je vsakemu postalo jasno, da te nesreče niso nikaki prirodni pojavi. In človek si mora priznati, da je to zakrivil sam, ker je preveč izkoriščal zemljo. Že pred približno tremi leti je velik peščenih vihar opozoril človeka, da je zemlja prezmozgana. Kako pa se je tudi v Ameriki z zemljo gospodarilo! Pred približno dve sto leti so prišli prvi priseljenci in vsak si je vzel zemlje kot jo je hotel. Zemlja je bila poraščena s prastarim gozdom in stepo, ki sta jo čvrsto držali skupaj. In priseljenci so sekali gozdove, obsejali grudo in želi na njej, dokler je dobro rodila. Po stepah pa so konji in govedo popasli vso travo tako zelo, da se zemlja ni mogla več obrasti. In tako je vojska priseljencev pustošila zemljo bolj in bolj proti zapadu. 200 let je zemlja potrpežljivo prenašala izkoriščanje in bogato je rodila vse do danes, ko se je v obliki peščenega viharja in groznih poplav maščevala za vse brezobzirno izkoriščanje.

Pa ni samo v Ameriki tako! Tudi pri nas imamo lep primer, kam privede iztrebljenje gozdov. Naš Kras ni bil vedno kamenit svet, kjer gospodari burja, ki sproti odnaša plodno, bogato zemljo. Ne, tudi on je bil lepo obrasel z gozdovi, ki so varovali plodne doline pred vetrom. Korenine močnih smrek so krepko držale zemljo. Toda pomanjkanje denarja je prisililo našega kmeta, da je začel prodajati bogate gozdove. V gozdovih je neusmiljeno zagospodarila sekira. Na zasajanje mladega drevja ni nihče mislil. In kaj kmalu so bili vrhovi goli. Kraška burja ni več našla odpora v močnih vejah in koreninah in zemlja se je vedno bolj sušila. Sedaj je človek spoznal pomen gozda. Na Krasu že pridno sade mlada smrekova drevesa. Toda še dolgo bo trajalo, da bo zemlja spet rodila bogato kot prej.

KRIŽAJEVI IMAJO KOLINE

Vsa dolina je bila pokrita z belim plaščem in pod nogami je škripalo, če si moral z doma. Tisto opoldne je rekla mati Križajka svojemu možu: »Tone, zabele nam primanjkuje... zdaj je ravno prav mrzlo, da ne bo šlo meso v kvar. Ljubo bi mi bilo, če bi prihodnji teden klali.«

Slovo od korita

Nato sta oče in mati sedla k mizi. pobrskala sta v škatli, kjer hranijo denar, nato pa je odločil oče Križaj: »V soboto, ko bomo prejeli tednino, bomo primaknili še tisto, kar bo manjkalo. V nedeljo bomo stopili k Adamovcu v Rašico. Z njim sem v besedi že od lanskega leta. Ima dobro robo in ni predrag. V nedeljo po kosilu si bomo ogledali njegov priredok. Če nam bo všeč, bomo v ponedeljek ali torek klali.

Najstarejši sin Jure in ostali hišni drobiž je od veselja vzkliknil, ko je to zvedel. Kako pa da, zaradi kolin in hišnega praznika.

V nedeljo so že na vse zgodaj Križajevi otroci mencali k jutranji maši. Nato so opravili naloge in hiteli z učenjem. Brž, ko so odložili žlice, so vsi lezli v plašče in rokavice, ter so silili v očeta in mater, naj se brž odpravijo z doma.

Prekrasna je bila pot po zimski ravnici. Vsa je snivala pod debelo odejo. Smreke so se šibile pod belim tovorom. Sonce je metalo dolge sence

in branilo, da ni mogel mraz do živega.

Ko so prehodili zadnji hrib, so potrkali pri Adamovcu. Gospodar in njegova družina je bila zbrana v živahnem pomenku okoli peči. Nato so stopili domači in gostje na dvorišče. Dekla je hitela odpirat svinjak in gospodar je s kolom izganjal prašiče na plan.

Z iztegnjeno, žuljavo roko je pokazal Adamovec na enega izmed njih in dejal: »Menim, da bo tale prašič še najbolj pripraven. Na vagi bo potegnil okrog 60 kil čez sto. Dobro je krmljen.

Križaj in Križajka sta se spogledala, stopila sta ob stran in se tiho pogovarjala. Njun razgovor je prekinil Adamovec in hvalil robo: »Takega ne dobita kmalu na okrog. Le poglejta, kakšne hlače ima,« — in je pokazal na poveznjeno kožo okrog nog, ki je visela navzdol in je med dobrimi poznavalci prašičev znak, da je žival dobro krmljena in bo imela precej slanine.

»Šaj zaradi slanine ga tudi kupujemo«, pritrjuje Križajka.

»Tudi teža bi nam bila po godu«, dostavlja Križaj.

»Ne bom se motil dosti«, navezuje pogovor Adamovec in še reče: »Za plačilo pa bo veljalo itak tisto, kar bo povedala 'ta mutasta'.« Pri tem napravi z roko kretnjo, kakor bi oponašal tehtnico.

Križaj pa mu brž vpade v besedo in reče: »O, tisto pa že ne. Kakor so stare postave, tako bo tudi pri nas. Želodec bomo odračunali. Če bo pa imel več kot dve kili, pa bomo vzeli želodec dvojno. Tudi na vrv bomo odmaknili kilogram prašičeve žive teže!«

»Naj bo«, pritrди gospodar, nato pa povabi vso družbo v hišo. Gospodinja prinese medtem liter tolkovca. Adamovec pa prične s Križajem barantati za ceno. Prodajalec zahteva po 8 dinarjev za kilogram žive teže. Križaj se brani, rohni o malih plačah

v tvornici in obljublja po 7 dinarjev. Nato posežejo v besedo še ženske. Na prigovarjanje Križajke in Adamovčevke se zedinijo po 7 in pol dinarja za kilogram žive teže. Pred odhodom so še trčili na zdravje, Križaj je stisnil Adamovcu v roko stotak za aro, nato pa so se domenili glede ostalih podrobnosti.

Otroci so med barantanjem drobili kruh in grizli krlhje, ki so jim jih natresli zvrhan kup na mizo. Zadovoljno se je nato Križajeva družina odpravila domov skozi pokrajino, ki je medtem že lezla v noč.

V torek je pritiskal mraz, ko se je na vse zgodaj odpravljal Adamovec z doma. Pred odhodom je dejal še ženi, ki mu je prinesla na voz toplo odejo: »Danes pa mi ne bo treba k briyecu... Mraz me bo pošteno obril in namilil...« »Hihot!« je udaril hlapec po konju in sani so zdrčale po sneženi poti. Adamovec in hlapec sta se zavijala pred mrazom. Prašič je v svoji leseni kletki ždel in dremal. Sani so drčale, kakor bi bile namazane.

Pri Križajevih so otroci že nestrpno čakali voznika. Križajevi šolarji so si v šoli že prejšnji dan izprosili prosto.

Gospod učitelj jim je dejal: »No, če imate jutri domač praznik, pa naj bo... ostanite doma. Saj vem, da ne boste za prida pomoč, še za nadlego boste. Pa imejte veselje...«

Uporno se je branila žival, ko so jo podili iz kurnika. »Menda čuti, da gre v smrt«, je rahločutno besedovala Križajka. Mesar Tine, ki so ga naročili za klavca, pa je sunil žival iz kletke in ukazal: »Kar brž ven, čas beži, in mi imamo s teboj še dovolj opravka, preden boš dobra za pod zob.«

Nato so z združenimi močmi potegnili žival ven. Prašič je cvilil, kakor bi se mu godila najhujša krivica, ko so mu opletali okrog trebuha vrv. Nato so ga zavlekli do mesarske tehtnice, ki je visela na močnem kavljju. »Horuk!« so zavpili pomagači in so žival vrteli s škripcem navzgor. Cvilenje je ponehalo in žival se je umirila.

Obrazi vseh so se tedaj zgnetli okrog tehtnice, ki je obstala v ravnotežju na številki 163.

Zadovoljno je pokimal Adamovec in se pohvalil: »Dobro sem ga zredil in niti nisem dosti zgrešil, ko sem ga cenil doma kar na oko, da bo imel 160 kil.«

Žival so nato spustili na tla. Brž so pripravili mesarske potrebščine.

Prašič je spet obupno zacvilil, ko so ga potegnili na stojalo.

»Otroci! Zdaj pa brž s poti...«, so odredili mati in pristavili: »Morija, ki pride zdaj na vrsto, ni za mlade oči. Pojdite medtem po žemlje, mleko in ostale drobnarije, ki jih bomo rabili za klobase.«

Mladež se je obotavlja odpravila z dvorišča. Le najstarejši Jure je poprosil: »Naj no jaz ostanem tu, rad bi držal prašiča za rep.«

»Pa naj pomaga pri repu«, je pomagal Jurju klavec Tine in dodal: »Saj je pri hiši prvi za očetom in mu gre zato mesto pri repu!«...

Ko se je ostala drobnjad spet prikazala na dvorišču, je bil prašič že negiben na garah, brez drobovja in črev. Slekli so ga tudi s kože, ki jo bodo dali v strojarno za usnje. Prav tako so že izrezali vso plast slanice in sala. Stehali so jo in se je izkazalo, da imajo Križajevi letos za zabelo 76 kil slanice. Vsa zadovoljna je odnašala gospodinja slanino v kuhinjo, kjer so jo rezali na drobne kosce in jo cvrli v velikih ponvah. Po kuhinji je vel močan duh po ocvirkih in kdor je hotel, je dobil krožnik svežih ocvirkov — imenitne jedače.

Oče pa je z Adamovcem dokončaval obračun. Kakor so se domenili že prej, so odbili 2 kilograma za želodec, eno kilo pa za vrv, na kateri so prašiča stehali. Adamovec je imel torej dobiti plačilo za 160 kilogramov po 7 in pol dinarja. Križaj je izračunil ceno pismeno, Adamovec pa je dognal vsoto skoraj istočasno — na pamet. Nič ni hodil v šolo, pa se je v življenju naučil sam računanja, kolikor ga

je rabil pri svojih kupčijah. Računal je vse na pamet.

»Dvanajst cikorjevcev bom dobil, kajne?« je poizvedoval stari mož.

»Točno toliko, dvanajststo dinarjev«, mu je prikimal Križaj. Vzel je denarnico in je naštel na mizo 1200 dinarjev. Nato sta prijela vsak za svojo kupico in izpila likof, kakor pravijo pijači ob zaključni kupčiji, do dna. Poslovila sta se, v kuhinji pa je segel Adamovec za slovo v roke še Križajki. »Dobro ste ga zredili«, je rekla mati v pohvalo. »Tudi drugo leto bomo spet barantali, če vam bo prav.«

»O, tisto že prav rad vidim«, reče prodajalec. »Vendar zaradi tolstega prašiča ne gre meni nobene hvale. Ta gre moji ženi. Če so prašiči debeli, je to pohvala za ženske, ki imajo z njimi opravka, in potrjuje, da znajo ceniti gospodinje red in pravilno oskrbo, ki jo zahtevajo živali.«

V tistem je sedel Adamovec že na sanch. Hlapec je udaril po konju in brž sta izginila Križajevim izpred oči.

Zdaj pa so stopile vse roke v službo fureža. Pomagalka Mica je čistila ob potočku čreva in želodec. Premrlih rok se je prišla nato gret v kuhinjo. Klavec Tine je narezal mesa, ki pride v klobase. Ostale dele je prihranil za nasoljeno kad in dim. Ženske

so kuhale riž, Tine pa je nato natlačil mesa v mesene klobase. Prav tako je izdelal riževke in jetrne klobase. Mladina je nepremično slonela, ko so napravljali klobase. Skoraj bi prišlo do malega prepira. Vsak je hotel imeti že takoj svojo klobaso. Pa je šele mati pomirila drobiž in ukazala, naj prinese vsak posebne vrste trak. Nato je dobil vsak otrok klobaso in je navezal nanjo trak. Po njem bo spoznal klobaso, ki bo prišla prekajena z dima.

Zvečer pa so imeli pri Križajevih velik praznik, ko so se mastili pri kolinah. Šegavi klavec Tine je mnogo-terozdril, nazadnje pa je zapel klavsko himno:

»Jaz rad na furež grem,
kjer klobase jem
in pa dobre volje sem!...
Tam je dost vsega,
kruha in mesa
in pa vinca sladkega.

Križajevi pa tudi niso pozabili prijateljev in znancev. Pri vseh se je oglasil kdo domačih s cekarjem in dejal: »Mama pošiljajo koline.« Ko so čez teden dni pospravili koline, pa je dejal Jure: »Koline so pa res velik hišni praznik«, in je z žalostnim obrazom zadržal žlico v močnik...

Jože Župančič.

ESKIMO GRE PO SVETU

Medtem ko so prebivalci zapadne Grenlandije že prišli v stik z evropsko omiko, pa so v severo-zahodnem kotu Grenlandije do l. 1909. živeli še tako divje in naravno življenje, kot ga živijo še danes Eskimi v nekaterih predelih Severne Kanade. Ko so ti Eskimi prvič videli tuje ljudi (angleške raziskovalce), so jih po tolmaču izpraševali, če so ti beli ljudje prišli z meseca na zemljo. Zelo so se jih bali in v začetku sploh niso hoteli stopiti na njihovo ladjo.

Prvi belokoži tujec, ki si je pridobil njihovo zaupanje, je bil pokojni

severni raziskovalec Danec Knud Rasmussen. Le-ta se je rodil kot sin danskega uradnika v zahodni Grenlandiji, zato je popolnoma obvladal jezik Eskimov. Po dolgem bivanju med njimi v Smithsundu (na severozahodu Grenlandije) se mu je posrečilo pogovoriti takega eskimskega pračloveka, po imenu Osarkraka, da ga je spremil v »deželo belega moža«. Dolgočasna morska vožnja Osarkraku ni ugajala. A boril se je junaško z morsko boleznijo in ni tožil. Ko je priplula ladja v mesto Kodan, se je Osarkraka množice ljudi in številnih hiš zelo prestrašil, ravno tako

tudi konj, katerih še svoj živ dan ni videl; bal se je sploh vsega novega. Najrajši bi ostal kar na krovu, varno skrit v kabini male raziskovalne ladje.

Končno se je Rasmussenu posrečilo, da ga je spravil s težavo v kočijo s konjsko vprego. Tako sta se odpeljala v hotel. Takrat je bilo v Kodanju še

vedno mislil, da si pameten človek. Sedaj pa ne vem, kaj naj mislim o tebi. Kako moreš poklicati tako lepo deklico, da ji izročiš tako zamazano obleko v čiščenje? Čakaj, sedaj bom jaz pritisnil na gumb!« Ko je vstopila sobarica, jo je Osarkrak prijel in na vse načine poskušal, da bi podrgnil svoj

malo avtomobilov. Ko pa je Osarkrak zagledal prvi avto, se ga je zelo prestrašil in kričal: »Tornrak, tornrak!« (kar pomeni: »zli duh«). Eskimi namreč trdijo, da se vozi »tornrak« v saneh brez vprežnih živali. Vsako vozilo, ki vozi brez vprežnih živali, je za preprostega Eskima »tornrak« ali vrhovni poglavar pekla. Ko sta privozila dva avtomobila drug za drugim, se je Osarkrak hotel skriti za hrbtom Rasmussena. Grozno! V tej deželi ni samo en »tornrak«, celo več jih je!

Ko sta prišla v hotel, je bil ubogi Eskimo že mirnejši. Preiskal je vse in spraševal brez konca in kraja. Posebno ga je zanimal električni zvonec in popisani listek, nabit pod njim na steno. Rasmussen mu je pojasnil, da bo na enkratni pritisk na gumb vstopila v sobo ženska, na dvakratni pritisk pa mož, ki bo prinesel kosilo. »Pritisni enkrat na gumb!« je prosil Osarkrak. Vstopila je sobarica in Rasmussen ji je dal obleko, da jo osnaži. Ko je odšla, ga je pogledal Osarkrak ves začuden in dejal: »Poznam te že dolgo in sem

nos ob dekletovega (to je najvljudnejši pozdrav Eskimov med seboj). Sobarica se ga je otepala na vse načine, odvrčala obraz od njega in se skušala temu pračloveku izviti. Dolgo je trajalo, da mu je Rasmussen pojasnil, da to v deželi pametnih ljudi ni v navadi. »Kako pa naj ji sicer izrazim svoj pozdrav in spoštovanje, če ne znam njenega jezika?« Kakor je začudeno zmajeval s svojo neuko glavo — vendar je obljubil, da odslej njegov nos ne bo več nadlegoval belih ljudi.

Naslednjega dne sta šla na sprehod po mestu, Osarkrak vpraša: »Odkod prihaja toliko ljudi in kam bežijo? Kam se jim tako mudi, kaj vendar jedo — saj ni nikjer ne severnih jelenov, ne druge hrane? Kako pa naj bi tudi živi jeleni med temi velikimi hišami iz kamna in na tlakovanih tleh ulic?« Kmalu ga je pričelo mučiti milo podnebjc. Postalo mu je prevroče v njegovi polarni obleki. Rasmussen ga je peljal v trgovino in mu kupil obleko in

perilo. — Povsod so ga gledali kot čudo. Včasih so prišli lepo oblečeni gospodje in dame ter so obtipavali njegovo kožuhovinasto obleko. Vprašal je Rasmussena, ves začuden, kako morejo biti beli ljudje tako predrzni. Ali pa so mu morda prijazni in naj jim malo podrgne nos? Rasmussen mu je zabičal, naj bo miren, posebno z nosom. Osarkrak je nevoljno odgovoril: »Potem naj me pa beli možje in ženske pustijo na miru!«

Ko sta prišla zopet na cesto, jima je prišla nasproti četa oboroženih vojakov z visokimi kučmami na glavi. Osarkrak jih je z zanimanjem občudoval in vprašal, če niso morda lovci na severne jelene? Zakaj so tako oblečeni. Vse živali bodo splašili! Ko mu je Rasmussen pojašnil, da so ti mladi možje vojaki, ki ne hodijo na lov na jelene, marveč se učijo braniti

domovino in streljati njene sovražnike — tedaj se je Osarkrak silno prestrašil. »Lovci na ljudi? Kako strašno!« je zakričal, zbežal ko blisk v prvo hišo in se skrnil, dokler niso vojaki odkorakali mimo. Rasmussen mu je razlagal, da mu vojaki kot milemu gostu te dežele ne bodo ničesar žalega storili, pa se je malo pomiril. Rekel pa je, da mu je nad vse odvratna misel na to, da morejo omikani beli ljudje biti lovci na ljudi, da se med seboj borijo z neusmiljenim orožjem in se ubijajo v množicah. Če je še kdaj srečal vojake, je okrenil glavo uporno k tlom. Teh »lovcev na ljudi« ni hotel gledati. Saj Eskimi ne poznajo vojn in v svojem jeziku nimajo izraza za vojno.

Osarkraku je kmalu postalo pretesno v tem mestu in je poprosil Rasmussena, da ga odvede iz tega zakletega sveta. Rasmussen ga je poslal na posestvo svojega očeta — nekaj ur vožnje od Kodanja. Seveda se je Eskimo zelo čudil, s kakšnimi »velikimi« sanmi (železniškimi vagoni) se vozita in kakšna »dim in ogenj bljuvajoča pošast« (lokomotiva) vleče te sani. Pri Rasmussenovih starših in bratih, ki so živeli na deželi in so vsi gladko govorili jezik Eskimov, je bil Osarkrak zadovoljnejši kot v velikem mestu.

Preden se je Knud Rasmussen vrnil v Kodanj, je obljubil Osarkraku, da bo od tam z njim govoril po telefonu. »Ti veš, kako daleč je mesto Kodanj. Pa vendar boš tukaj slišal moj glas!« Osarkrak je rekel, da hoče to čudo najprej preizkusiti, potem pa bo povedal svoje mnenje. Ko so ga naslednjega dne poklicali k telefonu in je zaslišal Rasmussenov glas iz slušalke, je zaklical: »Da, tvoj glas čisto dobro slišim. Toda povej, prijatelj, ali pa tudi ti vohaš v telefonu moje škornje iz tjuhnove kože?« Ko je Rasmussen to zanikal, je dejal Osarkrak: »Potem pa ta tvoj čudežni stroj ni mnogo prida, če

lahko z njim samo slišiš glas, ne moreš pa vohati z njim.«

Nekega dne mu je Rasmussen pokazal ljudsko plesno zabavo. Osarkrak se ni mogel načuditi, da plešejo pri belih ljudeh moški in ženske. Pri Eskimih plešejo samo posamezni moški brez žensk. Čudil se je, da so bili ljudje pri plesu tako veseli, pa vendar se nihče ni spomnil, da bi z vso ljubeznivostjo podrgnil svoj nos ob nos svojega zadovoljnega soseda.

Nekoč je pračlovek Osarkrak zbolel in je moral ostati v postelji. To je bilo zanj zelo žalostno. Saj ni bil še nikdar v življenju bolan in sploh ni vedel, kaj to pomeni. Med Eskimi, ki so popolnoma odrezani od omehkuznega omikanege sveta, so nalezljive bolezni — tudi prehladi — neznanе stvari.

Osarkrak se je močno prehladil in je mislil, da je gotovo začaran in da bo moral do konca svojega življenja preležati v postelji. Nekega dne je naprosil Rasmussena, naj ga usmrti, da ne bo več trpel. Pomagati nekomu v smrt, ki si jo želi, pomeni pri Eskimih največjo uslugo, ki jo more napraviti prijatelj prijatelju. Če pa prijatelj to odkloni, smatra vsak Eskimo, da je slabič in ga zaničuje. Ko je Rasmussen odklonil prošnjo, ga je Osarkrak poprosil vsaj za nož, da sam opravi svojo namero. Ko mu prijatelj tudi te želje ni izpolnil, češ, da bo kmalu zopet zdrav, se je Osarkrak hudo razjezil, se

obrnil k steni in ni več odgovarjal na vprašanja.

Ko pa je kmalu ozdravel, je prišel k Rasmussenu in mu dejal: »Sklenil sem, da ti tvoje obnašanje odpustim, ker si imel le prav, saj sem res ozdravel. Ali hočeva biti zopet prijatelja?«

Eno leto pozneje se je peljal Osarkrak s Knudom Rasmussenom iz zahodne Grenlandije proti Smithsundu. Njegovi rojaki in sorodniki so ga radovedno spraševali, kako izgleda zemlja belega moža, in o vsem, kar je videl.

Iz početka ni hotel ničesar povedati. Bal se je, da bi mu ne verjeli in bi ga imeli za lažnika, če bi jim naštel vse, kar je čudnega videl in doživel. Ker pa se je zadnje leto, preden se je vrnil v svoj domači Smithsund, mnogo vezbal v rokoporbi z močnimi možmi, so bile njegove mišice tako razvite, da je prekosil vse svoje rojake v Smithsundu. Če ga je torej kdo kaj povprašal o deželi »belega moža«, se je moral najprej z njim boriti.

Čim je Osarkrak dokazal, da je močnejši od svojega protivnika, je začel pripovedovati in vsi so mu vse verjeli. Eskimi namreč mislijo, da zdravemu, krepkemu možu laž ni potrebna. Lažnivost je po mnenju teh praljudi znak slabosti in manjvrednosti. Osarkrak je dobro vedel, kako si bo pri svojih rojakih pridobil spoštovanje in to se mu je v polni meri posrečilo. Postal je slaven med Eskimi. *Po Ledenu — Paulin*

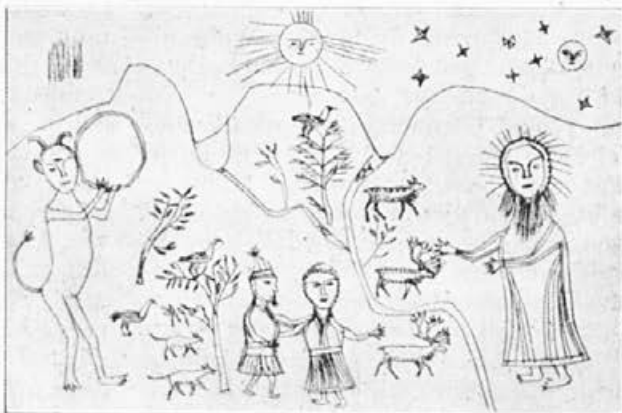
LAPONSKA UMETNOST

Laponci so prebivalci najsevernejših pokrajin sveta. Žive zelo preprosto in naša omika jim je zelo tuja. Kakor je njihovo življenje preprosto, tako je preprosta tudi njihova izobrazba, njihova umetnost. Svoje misli o veri, o svetu in o vsem, kar jih obdaja, izražajo kaj radi z risbami, ki jih vrezujejo na plošče skal, na ledene plošče in na posušene kože severnih jelenov. Raziskovalci severnih pokrajin prinašajo take slike k nam in jih darujejo raznim muzejem. Te slike so zelo zanimive, ker kažejo, kako si Laponec predstavlja vse, kar ga obdaja. Nekatere smo ponatisnili. Oglejmo si jih!

Prva risba nam pripoveduje, kako si Laponec predstavlja postanek sveta. Po njegovem mnenju je Bog ustvaril severne pokrajine v prostoru med zvezdami in meglo. To pa vragu ni bilo všeč in bi bil rad uničil Stvarnikovo delo. Pričel je metati velikanske skale v morje, da bi poplaval ustvarjeno ozemlje. Te skale stoje še danes in štrle iz morja. To so hribi in gore, ki se dvigajo iz severnih morij. A Bog je prepodil vraga in naredil tako, da je na vrhu vražjih skal začela poginjati trava, da, še celo jagodam je vel, naj tu pa tam rasto med travo. Ko se je to zgodilo, je Bog spoznal, da je treba dati pokrajini še živa bitja. Ustvaril je prvega Laponca in prvo

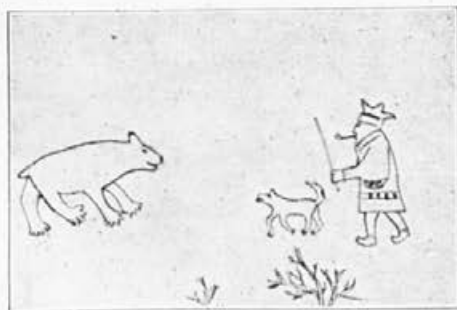
Laponko. Da jima ne bo dolg čas, jima je poslal prvi par severnih jelenov. Nato je poslal v deželo še volkove, bele jerebice, laponske ptiče in ribe.

Druga slika nam predstavlja srečanje Laponca z belim medvedom. Do

medveda ima Laponec veliko spoštovanje. Laponci so prepričani, da zate vse, kar oni govorijo, da zate se morajo laponski lovci točno ravnati po raznih običajih, da se ne bi medvedov duh nad njimi maščeval. Ubitega medveda morajo razkosati pred kočo, njegovo meso ne smejo prinesiti v kočo skozi glavni vhod, temveč skozi kako drugo odprtino. Tudi ni dobro imenovati medveda z njegovim pravim imenom, temveč s kakim drugim, n. pr. »gorski velikan«. To pa zato, da ne opazi, da se o njem pogovarjajo. Ko Laponec ubije medveda, se mu zahvaljuje, da se je pustil ubiti in da ni lovcu polomil orožja. Ko nesejo možje mrtvega medveda proti domu, se Laponke oblečejo v najlepša oblačila. Medvedove kosti zakopljejo v zemljo, zato da bi spet oživel in dovolil, da ga še enkrat ubijejo. Ob mrtvem medvedu se zberejo vsi domači in glasno moleče prosijo medvedov duh, naj poišče še druge medvede. Tem naj pove, kako so njega spoštovali. Zato naj se kar mirno puste tudi oni ubiti.

Zadnja slika nam predstavlja laponsko poroko. Na poročni dan mora

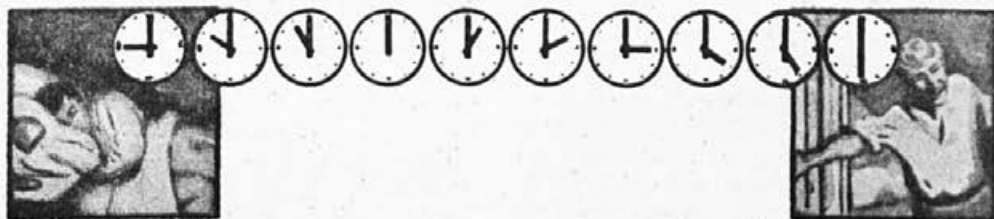
nevesta prva vstati. Za vse goste mora skuhati kavo. Pri tem pa se mora delati, kot da ne ve, da je njena poroka. Za vse ostalo pa skrbi nevestina mati. Ona tudi določi, kateri gostje smejo s poročnim parom v cerkev. Družica mora obleči nevesto. Pri tem mora nevesta jokati in mora biti zelo

slabe volje. V cerkev se odpeljejo na saneh, v katere so vpreženi severni jeleni. Severni jeleni pred sanmi novoporočencev imajo posebno lepo vprežno opravo. Po izvršeni poroki v cerkvi, se prične poročni obed, ki traja zelo dolgo. Tedaj obdarujejo sorodniki nevesto z lepimi darili.

O SPANJU

Naše telo je podobno stroju. Ako hočemo, da bo brezhibno delovalo, mu moramo dajati hrane in skrbeti, da se prezgodaj ne izrabi. Ako pustimo, da teče motor, kolikor hitreje more in ne-

prestano, tedaj se kmalu izrabi in začne nagajati. Popravimo ga sicer za silo, a postane le nezanesljiv in manjvreden. Podobno je z našim telesom.

Hitro vspanjanje.

Prebujenje.

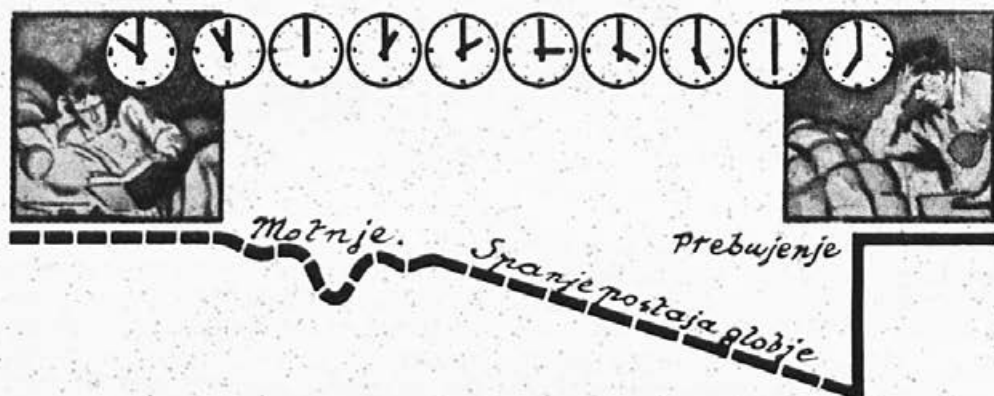
Najgloblje spanje. Spanje postaja lažje

Spanje živočno zdravega človeka

Nekateri ljudje se radi bahajo: »Zame ni ne praznikov, ne nedelj, jaz ne poznam počitka!« Menijo, da so junaki, pa so le zaslepljeni nevedneži. Ne vedo, da potrebuje njihovo telo tudi počitek. Kdor hoče ostati zdrav in kdor hoče doživeti starost, ne sme biti suženj dela, temveč njegov gospodar. Po delu zahteva naše telo primeren počitek, da se prehitro ne izrabi.

noči. Stara trditev, da je spanje pred polnočjo najbolj zdravò, se tu potrjuje. Prav polagoma postaja njegovo spanje lažje in proti jutru zelo rahlo, tako da se prav lahko vzdrami in da vstane z lahkoto.

Spanje nervoznega človeka je skoro nasprotno. Vkljub utrujenosti ne more takoj zaspati. Živčna razdraženost in razna premišljevanja ne

Spanje nervoznega človeka

Najboljši počitek je spanje. V spanju se živčne celice odpočijejo in osvežijo. Pri zdravem spanju počivajo vse živčne celice v naši lobanji in človek zapade v nekako nečutno stanje. Le tako spanje nas popolnoma osveži. Ako pa ne počiva vse možgansko živčevje, nas motijo v spanju dolge sanje. Tako spanje ni popolno in ni pravi počitek. Po takem spanju se človek čuti trudnega in nerazpoloženega za delo.

Na žalost je čas, v katerem živimo, premnogokrat kriv, da ne moremo priti do pravega odpočitka. Vse drvi nekam naprej, brez miru in pokoja. In tako je nastala nova splošna bolezen, ki jo imenujemo nervoznost.

Nervozni človek je živčno bolan. Njegovo spanje je povsem drugačno od spanja živčno zdravega človeka. Zdrav človek, ki gre že zgodaj spat, spi trdno že pred polnočjo in traja pri njem globoko spanje do par ur po pol-

dovolijo, da bi se živci umirili. Tako postane spanje nervoznega človeka že v začetku noči površno in preide v globlje spanje šele proti jutru. Torej približno šele tedaj, ko mora človek vstati. Nervozni je zjutraj neprespan, zbit in nima veselja do dela.

Kako pomagati? Mnogokrat pomaga že kratek večerni izprehod. Nekaterim pomaga tudi to, da pojedó kak sad: jabolko, pomarančo ali košček čokolade. Zaradi te nove hrane mora želodec začeti prebavljati. Proti želodcu sili nekoliko več krvi, ki razbremeni možgane. Popolnoma napačno pa bi bilo, če bi želodec preobremenili. Zato moramo večerjati čim bolj zgodaj. Komur tudi to ne pomaga, poizkusi na drugačen način urediti svoj krvni obtok, ki je kriv nespečnosti. Za to je kaj primerno zdravljenje z vodo. V lažjih primerih zadostuje polivanje nog. To se mora zgoditi zvečer tik preden ležemo. Take kopeli so lahko kratke mrzle ali

mešane. Mrzle trajajo 1 do 2 minuti v vodi z 12 do 16 stopinj gorkote, gorki polivki pa 10 do 15 minut v vodi 36 do 40 stopinj. Za mešane potrebujemo dve posodi. V eni je hladna voda, v drugi vroča. Najprej položimo noge v vročo, in sicer 3 do 4 minute, nato v mrzlo 1 minuto. Tako trikrat in ne-

hamo z mrzlo kopeljo. V težjih primerih pa mora pomagati zdravnik. Kajti človek delj časa prestane brez hrane kot brez spanja.

Najbolje pa je, da odvrže človek vse skrbi, ko leže v posteljo.

(Po Venzmeru.)

MLADI SMUČAR

Slalom.

Slalom, norveško sla-laam, je smuk po zaviti progi, ki jo označujejo zastavice, tako zvana vrata. Ta tekma

Nekaj načinov za postavljanje vrat pri slalomu

spretnim slalomcem se to posreči, zakaj mnogi v preveliki brzini zgreše vrata, drugi pa so prepočasni in izgube na času.

Ako vam bo sv. Peter natresel proti koncu zime še kaj snega na zemljo, preiskusite svoje smučarsko znanje v zanimivi slalom tekmi. Ni treba trkati na nobena vrata, ker so vsa odprta.

Pazite, da ne boste pri plugu orali z glavo po skorjastem snegu, ker se vam bo sicer na nosku poznalo, da ste zmagovalci v — padanju. Dobro zabavo!

Smuk!

Janko Sicherl

se vrši na odprtem strmem pobočju z majhno višinsko razliko. Najlažja izvedba take tekme je na zamrznjenem srenastem snegu. Ako je sneg mehak, ga moramo steptati odnosno potlačiti, da padci ne puščajo globokih sledov. Proga je označena s pari zastavic (ali smrekovih vejic), ki tvorijo vrata in jih mora tekmovalec presmučati v pravilnem vrstnem redu. Ta vrata naj bodo 2'50 m do 3 m široka. Za izvedbo tekme je potrebnih 20—30 vrat, ki naj bodo sestavljene v raznih oblikah, kot jih kaže slika. Pri slalomu mora smučar dobro obvladati vse smuške like, treba pa je tudi mnogo spretnosti in poguma. Kdor progo najlepše presmuča in doseže najboljši čas, ta je zmagovalec. Le najbolj

Smuk skozi vrata

Naše rudarstvo

V prvi polovici lanskega leta smo dobili iz zemlje

premoga	1.575.000	ton
lignita	464.000	„
železne rude	179.000	„
bakrene rude	266.000	„
svinčene rude	105.000	„
boksita	105.000	„
pirita	38.000	„
kromove rude	25.000	„
magnezita	15.000	„
manganove rude	1.000	„
antimonove rude	370	„
nafte	2.293	„
asfaltnega kamna	51	„
zemeljskega plina	684.000	m ³

Kakšno blago kupujejo pri nas Italijani?

V trgovinski pogodbi z Italijo je naštetu sledeče blago za izvoz: les, govedo, perutnina, meso, jajca, ribe, pšenica, turščica, premog, oglje, konji, svinje, svinjske gnjati, ječmen, fižol, suha povrtnina, suhe slive, suho sadje, zdravilna zelišča, razne kože, črevesje, perje, seno, otrobi in gobe. Vse to žele Italijani dobiti iz naše države.

Povečanje pomorskega prometa

Pred leti, ko je bila kriza na višku, je preostajalo našim paroplovnim družbam mnogo ladij neuporabnih. V zadnjih dveh letih pa se je to stanje zboljšalo in sedaj ladij že primanjkuje. V lanskem avgustu je prišlo v naša pristanišča 10.650 ladij (lani 9784, predlanskem 9483).

Stroški za oboroževanje

Društvo narodov je izračunalo, da so plačale države za oboroževanje leta 1925. »samo« 3,5 milijarde zlatih dolarjev, l. 1930. je ta vsota narasla na 4,3 milijarde, naslednje leto je bila na isti višini, 1932. l. je bila »le« 4,2 milijarde, l. 1933. je znašala 4,4 milijarde, leta

1934. pa 4,9 milijarde. Predlanskem (1935) je zrasla vsota na 5,4 milijarde, lani pa so jo že zopet prekosili. — Za kaj bo služilo vse to orožje, ki je bilo tako drago? Koliko bolnišnic, šol, zavetišč za onemogle in drugih koristnih naprav bi se lahko naredilo za ta denar?

O kopeli

V Njujorku v Ameriki so pred kratkim zborovali zdravniki. Razpravljali so tudi o koristi kopeli. Neki znan zdravnik je iz izkušenj trdil, da ni dobro polivati se z mrzlo vodo po vroči kopeli, kar delajo ljudje, ki si na ta način menijo utrditi telo. Ta zdravnik je svaril pred prevročo kakor tudi pred premrzlo kopeljo. Kopel naj ne bo bolj vroča od 35° C. Kdor se stalno koplje v prevroči ali premrzli vodi, ta po mnenju tega zdravnika uničuje svoje telo ravnotako, kakor ga uničuje pijanec, ki stalno pije alkohol. Kopel mora biti prijetna. Ko se kopljemo, ne smemo imeti občutka, da nas peče ali zebe.

Kako dolgo pišemo s svinčnikom?

Iz česa je svinčnik, kako nastane in koliko stane, je vsakomur znana stvar. Kako dolgo pa človeku lahko služi, o tem je malokdo razmišljal. Neverjetno dolgo! Povprečno bi se dalo s svinčnikom potegniti 60 km dolgo črto, preden bi bil izrabljen.

To je razdalja Ljubljana—Triglav, ali Trst—Reka!

Koliko tehta piščica na »i«?

Da, tudi ta ima svojo težo! Razpolagamo s tako občutljivimi tehnikami, da to lahko ugotovimo. Vzeli so list papirja, napisali nanj nekaj besed in ga točno iztehtali. Potem so napravili na »i« piko, ki so jo prej namenoma izpustili, ter ponovno stehali papir. Ugotovili so, da se je teža zvišala, in sicer za 0'000000129590 grama. To je teža piščice na »i«.

»Operacija« na sadnem drevju

Vsak vrtnar in sadjar ve, da je rakasto drevje bolno in da je rak na drevju rana, ki se mora zdraviti. Zato obreže rano okrog in okrog, potem pa namaže vso rano s cepilno smolo ali s kako drugo snovjo. A vkljub temu se mu ta bolezen širi po drevju njegovega sadovnjaka. Njegovo zdravilo je morda nekoliko pomagalo rakastemu drevesu, preprečilo pa ni, da bi se bolezen ne širila. V zadnjem času so nekateri tuji vrtnarji našli nov način zdravljenja te bolezni. Seveda ne bo tudi ta način odpravil boleznih sploh, ampak jo le zdravil. To bolezen bomo odpravili le tako, ako bomo že vnaprej preprečili, da se ne bo mogla širiti. To dosežemo, ako kupujemo popolnoma zdrava drevesca, jih ne sadimo na močvirnih tleh in v zemljo, kjer stoji talna voda prav visoko. Tudi ni dobro, če gnojimo drevju z gnojem, ki ima preveč dušika. Boljši je gnoj z mnogo kalija.

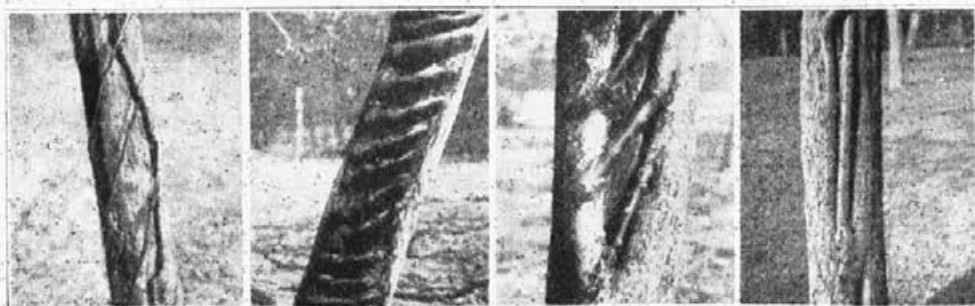
Naše slike nam kažejo nov način zdravljenja rakastega drevja. Najbrž je že vsak čitatelj uganil, da gre tu za premostitev rane tako, da vcepimo mladice oziroma vejice čez rano. Te vejice rasto in prekrijejo rakasto rano. Vejice se porežejo (kakor cepiči)

Premostitev rakaste rane

pozimi in se hranijo v zaboju s peškom v kakem hladnem prostoru (v kleti) do maja ali junija. S tem preprečimo prehitro poganjanje očesc.

Premostitev se izvrši tako: Vejice prirežemo na obeh koncih tako, kakor pri cepljenju z dolago (kopulacija). Sedaj se lotimo rane. Najprej jo dobro osnažimo, posebno na robih, nato napravimo na vsaki strani zarezo in dvignemo lub. Sedaj vložimo pod lub prirezano vejico, vendar tako, da se prirezana konca vejice natančno vležeta na deblo pod dvignjenim lubom. Nato pokrijemo dvignjeni lub

Enoletna premostitev. Po 6-7 letih bo rana zaceljena.

Popolnoma zaceljena 1 m dolga rana. Premostitev je 5-6 let stara.

3-4 leta stara poševna premostitev.

S to premostitvijo, ki je dolga nad 1 m, se je rana zacelila popolnoma.

tesno nad vejico in zabijemo skozi oba prav tenek žebeljček. To mesto še dobro pomazemo s cepilno smolo in premostitev je gotova! Kakor kažejo naše slike, rabimo za večje rane več vejic, t. j. izvršimo več premostitev.

Čim se vejice zarastejo, je rana zaceljena. Sok, ki ni mogel pravilno krožiti zaradi rane, je sedaj našel novo pot in drevo dobiva več hrane iz zemlje.

Za premostitev ni važna vrsta vejic. Le na to pazimo, da jih jemljemo od zdravega, nerakastega drevja. Kajti sicer se nam lahko zgodi, da postanejo rakaste še premostitve. Premostitve so lahko vodoravne, poševne ali podolgasto-navpične, kakor dovolj jasno kažejo naše slike.

Morda bo kak mlad sadjarček preizkusil ta novi način zdravljenja. Naj nam čez leto dni poroča, kako se mu je posrečilo.

Zimsko škropljenje sadnega drevja

Preden začne sadno drevje brsteti, ga umni sadjar poškopri ali obrizga. Najprimernejši čas za škropljenje sadnega drevja je v drugi polovici februarja in v začetku marca. V tem času škropimo sadno drevje z arborinom ali z žveplenoapneno brozgo. Pred uporabo razredčimo škropivo z vodo. Najboljša je deževnica. Na 1 l arborina vzamemo 15 l vode, — na 1 l žveplenoapnene brozge pa 3 do 5 l vode. Škropiti moramo le v tistem in mirnem vremenu in kadar ne zmrzuje.

Kolobarjenje

Bliža se pomlad in skoraj bomo imeli na vrtu polne roke dela. Zato si že sedaj napravimo načrt, kaj in kje bomo sadili in sejali, pa tudi koliko prostora bomo obsejali ali obsadili s posamezno zelenjadno sorto.

Ne sejmo posameznih zelenjadnih sort vsako leto na isto mesto. Znano

je, da večina poljskih in vrtnih sadežev kljub dobri zemlji opeša in slabo obrodi, ako jih gojimo po več let na istem prostoru. Zato pa moramo menjati prostor za vsako zelenjadno pleme vsako leto. Takšno vrstitev vrtnih sadežev imenujemo kolobarjenje. Ako pravilno kolobarimo, nam tudi ni treba vsako leto zemlje gnojiti, ampak vsako tretje.

Na dobro s hlevskim gnojem pognojeno zemljo lahko sadimo, oziroma sejemo:

1. leto: kapusnice (zelje in ohrovt), bučnice (kumare in buče), paradižnike, solato, špinačo itd.

2. leto: korenasto zelenjad in čebulnice.

3. leto: grah in fižol.

Šele nato zemljo zopet močno pognojimo s hlevskim gnojem ter na njej gojimo zelenjad po zgornjem vrstnem redu. Dobro pa je, ako tudi korenasti zelenjadi in čebulnicam 2. leto zemljo pognojimo s kompostom.

Sadnemu drevju moramo redno gnojiti

Tudi sadnemu drevju moramo gnojiti. Brez gnoja ni rednega in bogatega pridelka. Najboljše gnojilo za sadno drevje je dobro predelan star gnoj, ki vsebuje vse one redilne snovi, ki jih rabi drevo za svoj razvoj. Prav dobro gnojilo je tudi kompost, ki ga pripravimo na ta način, da spravljamo vse leto na kup razne odpadke, smeti, plevel, pepel, listje, cestno blato itd. Kompostni kup, ki naj bo na senčnem prostoru, moramo 3—4 krat na leto premetati, zaliti z gnojnico in dobro stlačiti. Šele drugo leto je kompost dozorel in ga lahko uporabljamo kot izborno gnojilo.

Prav sedaj je čas, da pognojimo sadnemu drevju. Pod drevesno krono raztrosimo gnoj ali kompost ter ga nato še podkopljemo. Dobro je, ako zalijemo mlada drevesa z gnojnico ali stranišnico, ki vsebuje zlasti dosti dušika in fosforja.

Dušik vpliva zlasti na razvoj temnozelenega listja in debelih plodov. Fosfor pa učinkuje najbolj na razvoj cvetja in cvetnih popkov ter semena.

Marčne setve na prostem

V marcu že lahko sejemo na pristo: peteršilj, korenje, redkvice, črni koren, solato in špinačo; potaknemo pa tudi čebulček in česen.

Krvava ušica

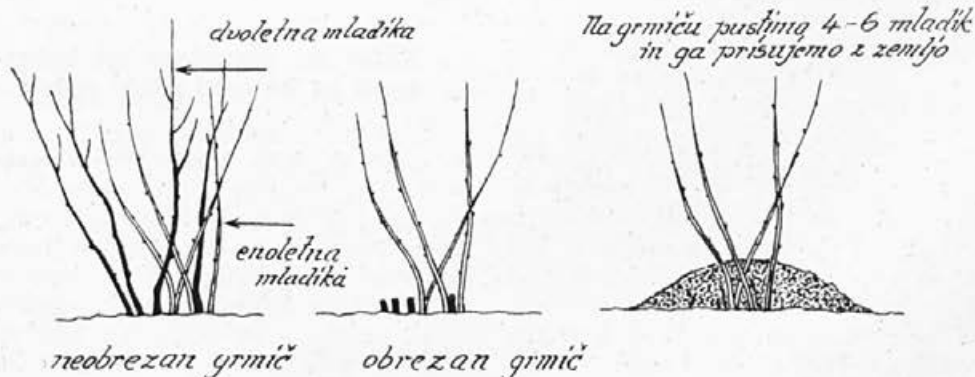
Krvave ušice povzročajo rakaste rane na sadnem drevju, posebno na jablani. Kjer srkajo sok, nastane rana. Najlaže preženemo ta mrčes v zimskih dneh, ko ne zmrzuje. Porežimo vse vejice, katere so bile napadene po tem mrčesu in požgimo jih. Nato se lotimo debla in vej. Z drevesno krtačo odstranimo mahovje in lišaj, pod katerim prezimujejo kaj rade krvave uši. Najbolje je, da namažemo osnaženo drevje še z gorkim lanenim oljem ali s tekočino, ki uničuje to golazen. Teh tekočin je več vrst in se dobe v najbližjem sadjarskem društvu. Te tekočine ne uničujejo le krvavih uši, temveč prevlečejo drevje tudi z nekako skorjo, ki ga varuje tudi pred drugimi boleznimi.

Ribez in kosmulje

Kdo ne pozna ribeza in kosmulje? Prepričan sem, da ju pozna vsakdo. Sta to prav primerni grmičasti sadni plemeni, ki uspevata povsod in ju lahko gojimo na še tako majhnem vrtu. Razmnožujemo ju s potaknjenci. Prav v tem času narežemo 15—20 cm dolge potaknjence od enoletnih mladik. Začasno jih zasujemo v zemljo kot cepiče, kakor je bilo povedano v zadnji številki. »N. R.«. Zgodaj spomladi jih potaknemo v rahlo zemljo tako globoko, da štrle iz zemlje samo z enim popkom. Čez leto se v zemlji ukoreničijo. V jeseni posadimo rastline na stalno mesto. Lahko jih tudi razmnožujemo z grebenicami. Posamezne enoletne poganjke spomladi vodoravno pripognemo in nekoliko prisujemo z zemljo, kjer se ukoreničijo. V jeseni odkopljemo in odrežemo posamezne ukoreničenke ter jih posadimo na stalno mesto.

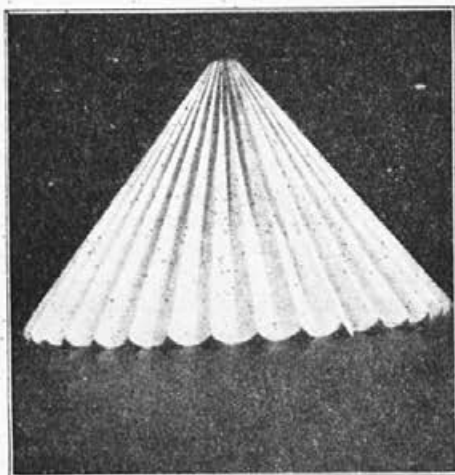
Ako hočemo imeti vsako leto prav dosti pridelka, jih moramo pravilno gojiti, t. j. redno gnojiti in obrezovati.

Predvsem si zapomnimo naslednje: ribez in kosmulja rodita samo na enoletnem lesu, to je na poganjkih, ki so prejšnje leto odgnali bodisi iz grmiča pri tleh ali pa iz prejšnjih mladik. Zato bomo vse stare veje brez enoletnih poganjkov pozimi pri tleh odrezali ter pustili samo enoletne mladike. (Glej sliko!) Obrezani grmič bomo nato še obsuli z rahlo zemljo in kompostom.

Kako si napravimo senčnik

Zopet nekaj lepega za naše male gospodinje! Čisto same si bomo napravile lep senčnik. Če nam je mogoče, si kupimo japonski papir. Pa tudi brez tega bo šlo. Doma si poiščemo večji kos grobega blaga, ki se lahko lepo in dobro pere. Najlepše bo, če si preskrbimo barvasto pisano blago.

Svetel senčnik za sobno svetilko

To blago nagubamo z $1\frac{1}{2}$ cm globokimi gubami. Potrebujemo pa 25 cm širok in 80 cm dolg kos nagubanega blaga. Ob straneh ga zlepimo in nato zložimo tako, da pustimo na enem koncu majhno odprtino, a nasprotno stran pustimo široko raztegnjeno. Tako dobimo senčnik, ki ima obliko stožca, kot je videti na sliki. Da pa senčnik obdrži to svojo obliko, ga ob vrhu sešijemo. Skozi vsako gubo namreč potegnemo nit, ki jo na koncu zadržimo. Pazimo pa, da nam le ostane še mala odprtina. Sedaj pa pritrdimo senčnik na primerno stojalo naše luči ali na pripravljen žični obroč, ki ima 30 cm velik premer. Tak senčnik lahko uporabimo za visečo ali namizno svetilko. (Tenko blago poškrbimo.)

Kadar pomelamo z mokro krpo

Kadar čistimo kamnita tla, moramo vedno pomesti povrhu še z mokro krpo. Krpa nam pri tem kaj rada nagaja: sname se nam z metle in obtiči kje pod omaro, da jo prav težko dobimo. Zato moramo na kak način zvezati krpo skupaj z metlo. To storimo z vrvice ali pa s trakom. Krpa naj bo tako velika, da jo lahko ovijemo okrog metle in da sega nekaj še na palico metle. Tam privežemo močno krpo k ročaju metle, nato pa še prek spodnjega dela metle.

Negovanje sobnih rastlin

Tudi pozimi moramo skrbeti za naše sobno rastlinje. Zelo važno je pravilno zalivanje. Nikakor pa ne smemo pozimi zalivati z mrzlo vodo. To še poleti ni dobro, temveč zalivamo takrat s postano vodo, a pozimi z mlačno. Vendar pa pozimi ne potrebujejo toliko vode, posebno če so v hladnem prostoru. Rastline, ki se nahajajo v topli sobi, potrebujejo že nekaj več vode in jih moramo poleg tega tudi večkrat poškrbipiti po listih, ki se radi zapraše. Često izmivanje listov z mlačno vodo je prav tako velikega pomena, kajti čistoča bo obvarovala rastlino pred mrčesom. Zelo ugodno vpliva na sobne rože sveži zrak.

Kako se zdravimo pri hripavosti in boleznih dihalnih sploh

Posebno v zimskem času je mnogo prehlajenih grla, čemur skoro vedno sledi huda hripavost. Najboljše zdravilo za to je med. Tri kavine žlice dobrega domačega medu damo v malo skodelico. Nanj vlijemo vrele vode in mešamo tako dolgo, da se med popolnoma raztopi. To popijemo kolikor mogoče vroče. S tem bomo kmalu ču-

tili olajšanje v grlu. Najbolje je, če storimo to zjutraj, ko je grlo najbolj zamašeno in je navadno hripavost največja.

Kako se branimo prehlajenja

Mnogo nas je, ki nam škoduje vsak najmanjši prepih. Zato je potrebno, da si grlo na kak način zavarujemo. Dobro sredstvo za to je vdihavanje jodove tinkture. To storimo na ta način: Na košček vate kanemo kapljico jodove tinkture. Omočeno vato primemo z dvema prstoma in jo držimo v ustih. Sedaj vdihnemo skozi usta in nato izdihnemo skozi nos. Tako vdihavamo in izdihavamo par minut. To delamo zjutraj in zopet zvečer. S tem postopanjem preprečimo nastop prehlajenja za dotični dan in tisto noč. Seveda, če smo že prehlajeni, nam to ne bo mnogo pomagalo.

Prva pomoč pri opeklini

Mlada gospodinja, ki se že suka okrog štedilnika, ima večkrat to smolo, da si prav pošteno opeče prste ali karkoli že. Takoj po opečenju naj si namaže boleče mesto z oljem, nanj pa potrese nekaj soli. Prst drži nekaj časa nad vročim štedilnikom, da se sol počasi na njem topi. To sredstvo je zelo dobro, ker se tako nikdar ne napravijo mehurji, tudi bolečina kmalu zatem poneha. Ne sme pa se prestrašiti, ker bo v začetku zelo peklo, a to traja le, dokler drži prst nad štedilnikom.

Dobro in poceni odvajalno sredstvo

Za to potrebujemo dva venca suhih fig, za 2 dinarja gorčičnih listov, ki se dobe v drogeriji, pa tudi v trgovini, ter $\frac{1}{4}$ litra malinoveca. Fige zmeljemo z gorčičnimi listi vred na stroju za meljenje mesa. Če stroja nimamo, lahko vse prav na drobno sesekljamo. Na to zmes vlijemo malinovec in vse skupaj dobro mešamo z leseno žlico. To lahko shranimo v posodi in

zvečer si vzamemo eno žlico. Odrasli potrebujejo veliko žlico, a otrokom zadostuje že kavina žlica. Sredstvo bo vplivalo drugi dan zjutraj.

Kako osnažimo čevlje, ne da bi si umazali roke

Marsikatera mala gospodinja se brani tega dela. Nič čudnega! Pri čiščenju črnih čevljev se posebno močno zamažejo roke. Kako težko se roke zopet očistijo, veste same! Pomagamo si pa na lahek način: levo roko ovijemo časopisnim papirjem in jo vtaknemo v čevelj, ki ga hočemo čistiti. To je vse. Še bolje je, če si poiščemo stare, nerabne rokavice, katere si nataknemo vedno pri takem delu. Te rokavice nas obvarujejo tudi umazanosti pri nalaganju drv ali premoga v peč.

Motna zrcala

Kadar postane zrcalo motno, ga očistimo tako, da ga umijemo z gobo, namočeno v razredčeni solni kislini. Pripravimo majhen krožnik poln solne kisline in to vlijemo v veliko posodo za kavo. To nam služi za čiščenje večih zrcal.

Mokra sol

Nikdar nam ne postane sol vlažna ali mokra, če potresemo v posodo, v kateri se sol hrani, nekaj riževih zrn.

Gumbi pri pranju

Predno začnemo prati perilo ali obleko, vedno pogledamo, kakšne gumbice ima dotičen perilni kos. Kovinaste gumbice moramo odstraniti. Če ne, bomo kmalu po pranju opazili pri gumbih strgana mesta. To povzroča rja, ki se je stvorila, ko so se kovinasti gumbi dotikali še mokrega blaga. Pa tudi barvasti gumbi ne smejo priti v pranje, ker puste barvaste sledove v perilu in nekatera barva razje polagoma blago kot rja. Beli, koščeni gumbi pa lahko pridejo med pranje.

SPOMINSKI DNEVI

(Od 20. februarja do 20. marca)

21. II. 1916 ob štirih zjutraj je nemška granata naznanila začetek boja mestu Verdunu. Verdun je bila stara zgodovinska trdnjava, zelo pomembna za Francijo in Nemčijo. Veljala je za nepremagljivo in je že večkrat odbila nemški napad. Nemci bi jo zelo radi osvojili in so Verdun tako na gosto obdali s topovi, da ni bilo kraja, kjer bi se lahko izmuznila kaka francoska četa. Tri ure po prvem strelu se je začelo grmenje topov. Sele po deveturnem streljanju so topovi utihnili. Iz utrdbe so se pojavile francoske čete in napad odbile. Napadi so se ponavljali dan za dnem. Francoske čete so delale čudeže junaštva. Oči vsega sveta so bile obrnjene na hrabre branitelje. Vedno bolj jasno je bilo, da bodo Nemci na Verdunu razbili vse svoje sile, a Nemci niso odnehali. Do julija so se bili strašni boji, tedaj pa so napadi ponehali, ker so Nemci rabili svoje čete drugod. Verdun je napad odbil in svoboda Francije je bila rešena.

4. III. 1844 se je rodil na Muljavi blizu Stične Josip Jurčič. V gimnazijo je hodil v Ljubljani, na vseučilišče na Dunaju. Bil je urednik »Slovenskega Naroda« in pisatelj. Svoje prve stvari je že zelo zgodaj objavil. Najprej pravljice in pripovedke, ki jih je slišal od svojega deda, pozneje pripovedke, povesti, drame in romane. Nanj je vplival posebno pisatelj in pesnik Levstik, pisatelj Stritar, velik vpliv nanj je imel tudi angleški romanopisec Walter Scott. Jurčič dobro opazuje vsakdanje življenje, posebno dobro pa riše kmetske posebnosti. Napisal je prvi slovenski roman *Deseti brat* in prvo žalno igro *Tugomir*. Umrl je 1881.

4. III. 1879 rojen v Ljubljani Josip Murn. Bil je uradnik v Ljubljani in je umrl leta 1901. Murn je pesnik. Njegovo pesniško ime je Aleksandrov. Napisal je zvezek pesmi. Njegove pesmi so zelo čustvene. Najboljše so njegove kmečke pesmi. Murn je pesnil zgodaj. Pravijo, da je že kot tretješolec zlagal pesmi. Murn je umrl šele 22 let star. Svojo zgodnjo smrt je dolgo slutil in so ravno zato njegove pesmi žalostne. Pel je do svoje žalostne, prezgodnje smrti. Tik pred smrtjo se je vsetil v samoto stare cukrarne in umrl v isti sobi, kjer je dve leti prej izdihnil pesnik Dragotin Kette.

6. III. 1836 se je rodil Josip Stritar. V Podsmreki pri Velikih Laščah mu je tekla zibelka. Torej v pokrajini, ki nam je dala že tri odlične in slavne može: Trubarja, Levstika in Stritarja. Kot dijak je bil naš Jože vseskozi odličnjak. Kakor Levstik, s katerim je veliko hodil, je tudi on začel pesniti že v gimnaziji pod imenom Boris Miran. Počitnice je največ preživel skupaj z Levstikom, kar nam lepo opisuje v spisu: »Kako sva z Levstikom krompir pekla«. Po dovršenih naukih na Dunaju je služil za domačega učitelja in prepotoval skoraj vso Evropo. Pred vojno in med vojno je bival na Nemškem, kjer je živel v siromaštvu, dokler ga ni poklicala hvaležna domovina na domača tla. Zbirka njegovih pesmi in povesti obsega sedem zvezkov. Bil je tudi mladinski pesnik in pisatelj. Mladino je vedno ljubil. Napisal ji je zbirke: *Pod lipo*, *Jagode*, *Zimski večeri in Lešniki*. Stritar je bil slovstveno najbolj izobražen Slovenec svojega časa in je dodobra poznal tudi vse svetovno slovstvo. V svojih delih se odlikuje po izvrstnem opazovanju, lepem narodnem izražanju in izglajenem slogu.

7. III. 1891 je umrl na Dunaju Fran Miklošič. V dijaških letih je bil najbližji prijatelj pesnika Stanka Vraza. V mariborskih in graških šolah sta si bila najboljša prijatelja. Skupaj sta se učila slovanskih jezikov, skupaj sta zlagala slovenske pesmi in prevajala iz tujih jezikov. Prihodnja leta pa Miklošič ni več pesnil. Posvetil se je študiju slavistike. Njegovo poznejše delo je neprecenljivo. Posebno važna je njegova slovnica, ki je bila neobhodno potrebna vsem tedanjim jezikoslovcem. Bil je tudi uradnik dunajske dvorne knjižnice in prvi profesor slavistike v Avstriji. Miklošič pa je bil tudi spreten politik in je veliko storil za pravice Slovencev, ki so jih tedaj Avstrijci zelo zatirali.

M L A D I N A

KROJAČEK

Podnevi, ponoči krojaček sedi,
marljivo ubada, zase govori:
»Le urno, le urno, čas poteka!
Nocoj še gotova bodi obleka!
Da dinarčke skromne pospravim,
saj hitro, preneglo jih zopet odpravim.
Četudi se trudim, plače le malo dobim,
le po beraško, za silo živim.
Ko gledam šivanko, nitko slabò,
življenje ugibam, presojam tako:
Krojačku bo skoraj minila slava,
tovarnam vsa v oblast bo le pala.
Ves svet je narobe, na glavi stoji,
v nove izume beži in hiti.
Kar nekdam le sanje so bile,
vse modre so danes že glave storile.
Človeku zdaj blisk je svečava,
radio le še navadna priprava.
Z ljudmi po zraku plava aeroplan.
Kaj vse, kaj le še prišlo bo na dan?
Brez vprege kakor piš viharja
vlak dolgi čez goro drži,
S Prago Rim se pogovarja,
brez vsake žice govori.«

Gvozdana.

MAJDICA IN PSIČEK

Majdica se je igrala na vrtu. Za njo je prišel psiček. Mislila si je: »Kako je majhen! Najbrže je mucek. Kaj bo, če bom tekla pred njim?«

Začela je teči. Psiček pa za njo. Zdaj je spoznala, da ni mucek. Psičkov se je bala. Zbežala je domov. On pa za njo. Majdica je tulila. Pomagati si ni znala.

Sedaj je zagledala na mizi kolač. Pograbila ga je in ga vrgla psičku. Ta ga je odnesel v gobcu. Zdaj pa kolača ni bilo. A Majdica ni več jokala. Zapomnila si je, da se pred psičkom ne sme teči.

Breda Budal,
učenka II. raz v Vidmu
(Italija).

KAKO SO RIBNIČANI MERILI MOST

Nektega dne so stali na mostu župan in občinski svetovalci. Premišljevali so, kako bi zmerili most. Mimo pride kmet in svetovalci ga vprašajo, če on ve, kako bi merili most.

Kmet pravi: »Seveda vem!«

»No pa nam povej!« ga sili župan.

Kmet jih poučuje: »Eden od vas naj se prime za rob mostu, drugi pa splezajte po njem navzdol. Tako boste videli, kako visok je most.«

»No, pa poskusimo«, so menili prebrisani možje. Župan se oklene roba mostu, njegovi svetovalci pa plezajo po njem in tako vise v globočino. Ker pa je župan že težko držal precej rejene svetovalce, zakriči: »Počakajte, da si v roke pljunem!« Ali joj nesreče! Župan spusti rob mostu pa z vsemi svetovalci štrbunkne v vodo.

Zalar Jože,

učenec IV. raz. v Ribnici.

DRAGI „NAŠ ROD“!

Pri nas je visoko v hribih. Naša vas se imenuje Koreno. Imamo lično cerkvico, ki je posvečena sv. Mohorju in Fortunatu. Na Koreno posebno radi prihajajo izletniki, ker se jim nudi tako lep razgled.

Na severu je gora sv. Lovrenca, bolj proti vzhodu je Šmarna gora s slovečim Marijnim božjim potom, zadaj pa se dvigajo beli in strmi snežniki. Na jugu zagledaš žalostno goro, kamor je tudi božja pot. Ob jasnih sončnih dneh se pa posebno lepo vidi Borovniški most.

Pozimi zapade tukaj veliko snega. Takrat šele radi gremo v šolo, ker se lahko kepamo in delamo sneženega moža. Dečki pa se peljejo kar na smučeh.

Kozjek Marija,

Koreno, III. r. v. n. š. v Horjulu.

ZIMSKA KOKOŠJA KRMA

Skoraj vsaka gospodinja se čudi, zakaj ji kokoši ne nesejo. Vsak dan jim nosi veliko hrane, a vse zaman. Naše gospodnje bi rade imele pozimi dosti jajc. Ker pa ne krmijo svojih kokoši pravilno, jim tudi ne nesejo. Ako hočete imeti dosti jajc, jih morate krmiti tako, kakor vam bom sedaj napisal. Zjutraj polagajte kokošim pogreto

hrano. Prav tako jih krmite tudi opoldne. Najrajši jedo tudi zamešane žgance, pomešane s kuhinjskimi odpadki in zrezano zelenjavo. Mehki krmijo morate primešati nekoliko kostne moke. Zvečer pa jim natosite zrnje. Da pa raje nesejo, jim moramo vedno primešati zelenjavo. Poleti imajo kokoši zelene in mesnate krme na razpolago v naravi. Za zimo pa jim lahko pripravite sledeče: Jeseni požanjete radič, ki ga dobro očistite in nato zrežete kakor zelje, ki ga nameravate kisati. Zrezan radič denite v kad in dobro stlačite. Vmes potresite nekoliko soli. Da bo zelenjava okusnejša, ji pridenite petršilja, listov zelene, janeža, malo čebule in drugih dišavnih rastlin. Kokoši imajo dišave zelo rade. To mešanico stlačite in pustite za zimo. Na vrh soda pa položite desko in na njo kamenja, tako kakor delamo pri kisanju zelja. Pozimi, ko ni druge zelenjave, dajte to skisano krmo pomešano z otrobi kokošim. Videli boste, da kokoši takšno krmo zelo rade jedo. Kokoši morajo imeti vedno svežo mlačno vodo. Ako boste tako krmili svoje kokoši, boste imeli vedno dosti zimskih jajc.

Metod Paljk,

I. r. v. n. š. na Grabnu v Ljubljani.

NAŠA NOVA ŠOLA

Mnogim čitateljem »Našega roda« do zadnjega časa ni bil prav nič znan naš gorski kraj Martinj vrh. Mnogi niso niti

vedeli, da je na svetu, čeprav leži v najlepšem delu Gorenjske, v prijaznem škofjeloškem hribovju pod Koprivnikom in Blegašem. Razprostira se na široko 954 m nad morjem, zato pa imamo tudi prekrasen razgled na vrhove Julijskih Alp, Karavank in Kamniških planin. Naše hišice so daleč druga od druge in dolga je pot do šole. Vendar zelo radi hodimo v šolo. Do letos smo se stiskali v zasilnem prostoru. Zdaj pa smo rešeni tiste majhne, mračne izbe; zgradili smo si novo šolsko poslopje iz lesa. Samo do pritličja je zidano, vse drugo pa je leseno. Zunaj je obito z deščicami, znotraj pa je ometano in lepo poslikano. Imamo celo vodovod in elektriko. Gospodje so dejali, da je moderna vila. Zelo je lepa in vsi smo je veseli. Tako lepo se počutimo v veliki in svetli učilnici! Mi učenci smo zelo hvaležni vsem, ki so nam postavili tako lepo šolo. Ves les so darovali naši kmetje. Nekateri so zastonj vozili, mnogi pa so brezplačno delali. Veliko denarno podporo smo dobili od kr. banke uprave in od države. Tudi mi učenci smo včasih kaj malega pomagali. Šola je bila zgrajena v 4 mesecih. Slovesno smo jo blagoslovili in otvorili 18. oktobra 1936. To je bil dan nepozabnega veselja. Nova šola je naš skupni dom. V njem se učimo spoznavati in ljubiti našo drago domovino.

Franc Jelovčan,

uč. 6. r. na Martinj vrhu.

Nova, lesena šola na Martinj vrhu